Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 СЕНТЯБРЬ 2
Намарай эхин (бишэн) нарын 16
ЧЕТВЕРГ
Гарагай 5
№ 166 (18780)
газетын сэн: захилай — 2 түх.
Хэлсээтэ сэн.

Таряа хуряалга-93

ТҮЛЭГ ХАДАЖА ЭХИЛБЭ

...нэй хэдэн үдэрнүүдтэ аймагай ...нуудта сабшалан, таряалан дээ... үдэлмэрнин эршэ эрид шангаа... байна.

...ха хаанагүй үбһэ хуряалгын үшөө ...амашьетүй байхада, сенаж, си... дараха хүдэлмэри түлэгтөө ороод, ...и мэдэегүй байтар таряанай урга... амярлан хадаха хаһа болошобо.

...нгэрэгшэ август һарада диилэн... наратай халуун үдэрнүүд бай... таряанай ургасые түргэн шар... ороһонойнь эдеэшэлгые хур... Үнэнхэ, үнгэрһэн 3—4 үдэр соо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 1900 гектарай шэннисэ, таряашадай ажахынуудай Заганай нэгэдэлдэ 1800 гектар шэннисэ, 200 гектар обёос баалнуудые болгогдоод байна. Мүн «Коммунизм» колхоздо, Хара-Шэбэрэй «Родина» гэжэ хамтын предприятидта, таряашадай ажахынуудай «Знамя Ленина» нэгэдэлдэ, «Искра» колхозодо тус бүридэнь 12—14 комбайн таряалан дээрэ гаранхай хүдэлнэ. Эдэ ажахынуудта баһал туд бүридэнь 800—1000 хүрэтэр гектар таряан амярлагдан хадагдаа.

Тиихэдэ «Искра» колхозой нэгэдэхи таряан ажалай бригадынхид (бригадирынь А. М. Максимов) шэннисэ амярлан хадахынгаа хажуугаар, хартаабхынгаа ургаса хуряажа эхилэ. Механизатор Резван Сагиевай хүтэлбэрилдэг звено түрүүшын 16 гектарай ургаса малтажа, 1736 центнер хартаабха ababa.

Ойрын үдэрнүүдһээ ажахынууд таряанай баалнуудые сүглуулан сохижо, шэнэ ургасын ороохо тоогуулдэ дээрээ оруулжа эхилхэнь. Байгша ондо аймаг соо таряанай ургаса дундуур юм.

В. ШИРДАРМАЕВ.

...ХЭЛЭһЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭЛ БАЙХА

...ай Хурамхаанай ай... Ленинэй нэрэмжэтэ ...ой таряашад арга бо... хуулаа һайса хаража ... байгша ондо 60 мянгаа... центнер ороохо, таряа ...ка, 51 мянган центнер, 29 мянтан центнер ороохо абахаар хэбэртэй. Колхозой ахамад агроном Валериан Бадмаевич Доржиевай хүнгэн машинадань һуулсажа, Элһэнэй полевой стан хүрэжэ ерэбэбди. Энэ полевой станай механизаторнуд эрхим түрүү ажалаараа яһалал мэдээжэ болоһон юм. Жэл бүри шахуу бараг һайн ургаса абажа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулласадаг. Элһэнэй полевой станай механизаторнуд 2600 гектар газарта шэннисэ, 2200 гектар газарта обёос олон жэлэй ногоо ургуулдаг юм. Үнгэрһэн жэл гектар бүриһөө 28 центнер ороохо, таряа хуряагаа юм. Үглөөнэй 9 сагта Элһэнэй полевой станда хүн зон олон байба. Механизаторнуд таряашад, тогоошод, мэргэжэлтэд бултадаа өөр өөрынгөө ажал хэжэ тухаларна

Комбайнернуд «талынгаа онгосонуудые», таряа хуряаха ажалда бэлдэжэ байна, тракторист, жолоошод автомашина, тракторнуудаа сэбэрлэнэ, тоһодоно. Тоог дээрэ ошожо харахадамнай, ороохо сэбэрлэхэ түхеэрэлтэнүүд сүм зайабарилагдаһан, бэлэн болгогдоһон, эндэ үлүү дутуу юумэн гэжэ огто үгы. Гушаад наһанай, дунда зэргын бэтэй, хара шарайтай хүн тоогой талмай дээрэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые шалган үзэжэ байба. Энэ залуу хүн Элһэнэй тоогые даагша Түмэн Гармаев мүн байшаба.

— Манай полевой станай механизаторнуд бүри августын 23-да таряа хуряаха ажалдаа орохоор бэлэдхэл хээд байгаа. Һүүлэй хоёр үдэрэй туршада хура бороон таһалгарягүй орожо, һаад үзүүлээ. Газарай хатахыень хүлеэжэ байнабди. Иигээд лэ таряа хуряалгаяа эхилхэ наһаатайбди, — гээд ехэ һанаа зобоһон янзатай Барханай шобхо үндэр халануудай орой өөдэ заана. Бархан уулын үндэрһөө үүлэн обоорон гараад, зүүн тээшээ нүүжэ байна.

— Үшөөл бороон орохо хаш даа,—гэжэ Түмэн Гармаев үгеэ үргэлжэлүүлнэ. Энэ залуу механизатортай хөөрэлдөөд байхада, байгаалиин аяг аашые ехэ шэнжэлдэг хүн гэжэ ойлгохоор һэн. Тэрэнэй үгөөр болоходо, таряа тариха сагаа эдэ центнерыень бэшэ колхоз, совхозуудта худалдаһан байха юм. Тиигэжэ үйлэдбэридэ сэбэр олзо яһала оруулаа.

Байгша ондо хура бороогой багаар ороошье һаань, эдэнэр гектар бүриһөө 15—16 центнер ороохо абахаар хэбэртэй. Колхозой ахамад агроном Валериан Бадмаевич Доржиевай хүнгэн машинадань һуулсажа, Элһэнэй полевой стан хүрэжэ ерэбэбди. Энэ полевой станай механизаторнуд эрхим түрүү ажалаараа яһалал мэдээжэ болоһон юм. Жэл бүри шахуу бараг һайн ургаса абажа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулласадаг. Элһэнэй полевой станай механизаторнуд 2600 гектар газарта шэннисэ, 2200 гектар газарта обёос олон жэлэй ногоо ургуулдаг юм. Үнгэрһэн жэл гектар бүриһөө 28 центнер ороохо, таряа хуряагаа юм. Үглөөнэй 9 сагта Элһэнэй полевой станда хүн зон олон байба. Механизаторнуд таряашад, тогоошод, мэргэжэлтэд бултадаа өөр өөрынгөө ажал хэжэ тухаларна

Комбайнернуд «талынгаа онгосонуудые», таряа хуряаха ажалда бэлдэжэ байна, тракторист, жолоошод автомашина, тракторнуудаа сэбэрлэнэ, тоһодоно. Тоог дээрэ ошожо харахадамнай, ороохо сэбэрлэхэ түхеэрэлтэнүүд сүм зайабарилагдаһан, бэлэн болгогдоһон, эндэ үлүү дутуу юумэн гэжэ огто үгы. Гушаад наһанай, дунда зэргын бэтэй, хара шарайтай хүн тоогой талмай дээрэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые шалган үзэжэ байба. Энэ залуу хүн Элһэнэй тоогые даагша Түмэн Гармаев мүн байшаба.

— Манай полевой станай механизаторнуд бүри августын 23-да таряа хуряаха ажалдаа орохоор бэлэдхэл хээд байгаа. Һүүлэй хоёр үдэрэй туршада хура бороон таһалгарягүй орожо, һаад үзүүлээ. Газарай хатахыень хүлеэжэ байнабди. Иигээд лэ таряа хуряалгаяа эхилхэ наһаатайбди, — гээд ехэ һанаа зобоһон янзатай Барханай шобхо үндэр халануудай орой өөдэ заана. Бархан уулын үндэрһөө үүлэн обоорон гараад, зүүн тээшээ нүүжэ байна.

— Үшөөл бороон орохо хаш даа,—гэжэ Түмэн Гармаев үгеэ үргэлжэлүүлнэ. Энэ залуу механизатортай хөөрэлдөөд байхада, байгаалиин аяг аашые ехэ шэнжэлдэг хүн гэжэ ойлгохоор һэн Тэрэнэй үгөөр болоходо, таряа тариха сагаа эдэ нэр нэгэ болзорто майн 5-да эхилдэг юм байна.

— Халташье, нэгэ үдэрөөршье хожомдожо таряа тариха сагаа эхилээ һаа, бидэ өөһэдтөөл гомдохо ёһотойбди,—гэжэ Түмэн Гармаев хэлэнэ. Зуб даа. Хабарай нэгэ үдэр бүхэли жэл соо шамайе тэжээхэ гэжэ дэмы хэлсээгүй байха даа. Хабарай, зунай, намарай үдэр бүхэниие зүбөөр хэрэглэжэ шадабал, нээрээшье, үбэлөө садхалан һайнаар дабажа, ...параха гансахан лэ арга боломожо бии байна ха юм. Энээниие Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнуд һайн лэ ойлгодог гээшэ ааб даа. Тиимэһээл таряа тариха сагаа алдангүй эхилнэ. Саг болзортоо, таряа хуряаха ажалдаа ороо

— Трактор, машинануд, комбайнуд һайнаар зайабарилагдаа. Таряа хуряалгын үедэ хүрэхэ шэнгэн түлиш, түрхихэ тоһон, запчастнуудсүм асарагдаа. Комбайнуудһаа ороохо зөөхэ автомашинамуд бэлэн. Наранай һайнаар гарахада, таряа хуряалгадаа жэгдэрэн ороходби,— гэжэ бригадир Александр Едошкиевич Галсанов томоотойгоор мэдүүлнэ. Зайабарилагдаһан, сэбэрлэгдэнэн, тоһодогдоһон автомашинануд, тракторнууд комбайнуудзахиралта хүлеэгээд байһан сэрэгшэдтэл адлаар жэрылдэн зогсоно.

— Бидэ үнгэрһэн жэл 52 мянган центнер ороохо таряа абаа, сэбэрлээд заримыень хүрэнгэдэ хадагалаад, үлэгшыень худалдаа һэмди. Мүнөө жэл 40 мянган центнер ороохо абаха, сэбэрлэхэ зорилготойбди. Ургаса яһала гэмгүй. Гээлтэ хоролтодо оруулангүйгоор хуряаха шухала, — гэжэ Александр Едошкиевич хэлэнэ.

Нүхэр Галсанов гушан хоёрдохи жэлээ механизаторраар хүдэлнэ. Комбайнда, трактортa, автомашинада һуугаад жэлэй алишье сагта полевой стан дээрээ ажал хэжэл ябадаг хүн юм. Һүүлэй табан жэлэй туршада бригадирай хүнгэн бэшэ тушаалда хүдэлнэ. Бригадирай тушаалтайшье һаа, комбайндаа һуужа, таряагаа хуряалсана. Александр Едошкиевич Галсанов таряа тариха, харуулаха, хуряаха баян дүршэлтэй болоһон хүн ааб даа. Үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ хүн һэн тула зоноймгоошье дунда хүндэтэй. Элһэнэй полевой стан дээрэ ажалай журам эдэлэг, хайша хэрэгээр хүдэлдэг хүнүүдые олохогүйт. «Булта нэгэнэй. нэгэн бултанай түлөө» гэһэн уряа доро ажалсоо ороходо, ариг сэбэр, дулаан зохид, хананууднь сүм сагаадагдаһан, сонхын рама можонуд, гэрэй шала шэрдэгдэнхэй. Иимэ зохид байра соо амараад хүдэлхэдэ, үнэхөөрөшье, һайнаар лэ хүдэлхэ дуран хүрэнгүй яахаб?

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Элһэнэй полевой станай таряашад һайн бэлэдхэлтэйгээр таряа хуряалгада ороо. Эдэнэртэй хөөрэлдөөд байхада, олон юумэ эли тодо болоодхино. Механизаторнуд агроном мэргэжэлтэдэйнгээ хүтэлбэри доро таряагаа хуряаха, тариха хүдэлмэреэ саг болзортоньэхилнэ. Гурбадахи жэлээ «бурятская» гэжэ сортын шэннисэ тарижа, тогтуурита...

К. ЖАМЬЯНОВ.

Тарбагатайн аймагай түб һуурында зүгышэд олон юм. Тэдэ зүгышэд Николай Гордеев, Иван Гусляков, Павел Калашников, Федор Чебунин, Константин Калашников гэгшэд жэл ерэхэ бүрн зуиай сагта 2—3 центнер хүрэтэр зүгын тоһо суглуулна. Николай Митрофанович Гордеев мүнөө наһанай амаралтада гараад, зүгыи арбан бүлэ барижа байдаг. Тэрэ байгша ондо 2 центнер шахуу зүгын тоһо суглуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй зүгышэн Н. М. Гордеев.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Дэлгүүр: үнэ сэнгүүдэй асуудал

ЭЛБЭГЭЭР ОРОҺОН ААД...

Улаан-Удын нотоон базаарта ороходоо, ой тайгын хэшэг, огородой эдеэн үдэрһөө үдэртэ ехээр ороно гэжэ адаглахаар байна. Энэнь гайхалгүй. Мүнөө ой гаража, алим жэмэс, нархяаг гэхэ мэтые суглуулха хаһа ороихой ха юм. Урда мэтэ үхэрэй, гахайн мяхан элбэг. Үнгэрэгшэ долоон хоногой сэнгүүдтэй сасуулхада, ехээр нэмээгүй шэнги. Нэгэ килограмм үхэрэй мяхан 1800—2500 түхэриг өөр наймаалагдана. Эреэлжэ хэжэ, шуһа шанажа эдихэ гэбэл, үглөөгүүр ерээд, худалдажа абахаар. Хабһа, бусад яһыень илгажа, шүлэнэй набор болгоно. Иигэжэ табяад байхадань, наймааниинь гүйсэтэйгөөр ябана хаш. Ранет, үхэр нюдэн, алирһан болон бусад жэмэс элбэг. Нотоон базаар дээрэ наймаалагдажа байһан эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэнгүүд нимэ байгаа (килограммаар):

Үхэрэй мяхан — 1800—2500.
гахайн мяхан — 1600—2500.
гахайн дабһалагдаһан өөхэн — 2500.
шанаһан колбаса — 3500.
дутуугаар сонгоогдоһон колбаса — 4000—8000.
үгэрсэ — 1000.
дабһалагдаһан үгэрсэ — 1200.
помидор — 1000.
чеснок — 1200.
капуста — 600—800.
болгар перец — 1800—2000.
баклажан — 1800—2000.
һонгино — 450.
багса мангир — 100.
багса редиск — 200.
нэгэ хүнэг хартаабха — 1500.
банан — 3000.
яблока — 800—1200.
сливэ — 1200—2000.
арбуз — 600—800.
дыни — 600—800.
нэгэ хүнэг алирһан — 37 мянган.
нэгэ хүнэг нэрһэн — 25 мянган.
нэгэ хүнэг мойһон — 7—10 мянган.
нэгэ хүнэг ранет — 2,5 мянган.
нэгэ хүнэг шасаргана — 5 мянган.
нэгэ хүнэг сливэ — 7 мянган.
хара архи — 2 мянган.
пивэ — 350.
фильтртэй тамхин — 300—1200.
фильтргүй тамхин — 130—150.
морожено — 150.
карамель (элдэб янзын) — 1600—2800.

Редакцийн социально-экономическа тахаг.

РОССИН ФЕДЕРАЦИИИ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ЗАХИРАЛТА

Үһанай үерлэлгэһөө хохидоһон Буряад Республикын хүн зондо туһаламжа үзүүлхэ зорилгоор хүн зонние социальна талаар дэмжэхэ Россин Федерацийн Верховно Советдэй жасаһаа 300 миллион түхэриг үгэхэ.

Хубаарилагдаһан мүнгэн зөөрине тусхай зорилгоор хэрэглэлгын хойноһоо хинахыень Бюджедэй, түсэбүүдэй, налогуудай ба сэнгүүдэй талаар Россин Федерацийн Верховно Советдэй Республикын Советдэй комиссида даалгаха.

Р. И. ХАСБУЛАТОВ.

Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумдэ

ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД

Түмэр замай транспортын таталаар габьяатай байһанайнь ба олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиум 1993 оной августын 30-най Зарлигаар Северобайкальск хотын захиргаанай эд зөөрнин управленийн комитедэй түрүүлэгшэ Александр Карпович **Погребный** гэгшэдэ **«Буряад Республикын габьяата инженер»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

* * *

Хүдөө ажахын үйлэдбэрние хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиум 1993 оной августын 24-нэй Зарлигаар **«Буряад Республикын хүдөө ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгобо гэбэл:

Мишеев Леонид Васильевича — Буряадай хүдөө ажахын институтдай доцент,

Семенов Бато Цыренсодоковичто — Захааминай аймагай захиргаанай гулваа.

Республикын үһанай нөөсэ баялигуудые аршалан хамгаалха талаар габьяатай байһанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиум 1993 оной августын 24-нэй Зарлигаар Буряад Республикын экологи болон байгаалиие ашаг тайгаар хэрэглэхэ талаар Гурэнэй комитедэй таһагай начальник Лариса Ильинична **Егоровада «Буряад Республикын байгаали хамгаалгын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

* * *

Эрдэм шэнжэлгынгээ ажал ябуулгада габьяатай байһанайнгаа түлөө Россин Наукануудай академийн Сибириин отделениин Байгаалиие аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар Байгалай институтдай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Бато-Мунко Балдановичда **Балданов** Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумэй 1993 оной августын 23-най Зарлигаар **«Буряад Республикын эрдэмэй габьяата ажал ябуулагша»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Физическэ культурын болон спортын талаар габьяатай байһанайнгаа түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумэй 1993 оной августын 24-нэй Зарлигаар **«Буряад Республикын физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ гэбэл:

Буянтуев Зоригто Лубсанович — Северобайкальскын районно спортивна комитедэй түрүүлэгшэ.

Гармаева Дора Ешеевна — Захааминай аймагай хүүгэдэй спортивна һургуулийн ахалагша тренер,

Ивахинов Виктор Сосорович — «Динамын» Буряадай республиканска советдэй хүүгэдые Олимпиадада бэлдэлгын тусхай һургуулийн тренер,

Коноваленко Дмитрий Дмитриевич — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай гүрэнэй багшанарай институтдай ахалагша багша,

Новак Петр Федорович — Буряад Республикын Эрдэм һуралсалай министерствын Физическэ культура болон спортын талаар республиканска комитедэй ахалагша тренер.

Пронтеев Ким Дугарович — Ахын аймагай хүүгэдэй спортивна һургуулийн директор,

Саханов Иван Лопсонович — спортын ветеран.

Цыоников Батор Занбазаровичто — Улаан-Удэ хотын захиргаанай Эрдэм һуралсалай управленийн хүүгэдэй спортивна 7-дохи һургуулийн директор,

Цыренгармаев Баяр Жаповичто — «Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай республиканска советдэй ахалагша тренер.

Улаханов Климентий Максимовичто — Спортын национальна зүйлнүүдэдэй Буряадай хүүгэдэй спортын һургуулийн директор.

* * *

Хэблэлэй талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлэй туршада оролдосотой бэрхээр ажаллаһанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиум 1993 оной августын 24-нэй Зарлигаар **«Буряад үнэн»** газетын удадахи хүдэлмэрилэгшэдтэ **«Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо гэбэл:

Дашеева Галина Хандуевнада — таһагые даагша,

Зомонова Екатерина Ханзанчиновнада — ахалагша корректор.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТАНУУД

Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Багшын ажал амжалтатайгаар ябуулһанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиум 1993 оной августын 24-нэй Зарлигаар Эдын аймагай захиргаанай арадай һуралсалай таһагай хүүгэдэй спортивна һургуулийн директор Мария Антоновна **Сараева** Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

* * *

Багшын, эрдэмэй ажал ябуулгые олон жэлэй туршада аша үрэтэйгөөр ябуулһанайнь түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиум 1993 оной августын 24-нэй Зарлигаар «Микроэкономика и экономическая информатика» кафедрын профессорэй уялганууды дүүргэгшэ, экономикын эрдэмэй кандидат Раиса Адамовна **Ореховае** Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Республикын нинтын органуудта олон жэлэй туршада оролдосотой бэрхээр ажаллаһанайнгаа түлөө Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумэй 1993 оной августын 18-най Зарлигаар Буряад Республикын Верховно Советдэй аппарадай ахамад мэргэжэлтэн Елена Григорьевна **Рыжук** Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба,

Дэгдэ республиканска ...мэй харюусалгата се... ряар һунгагдаа һэн.

Хаанашье хүдэлхэдэ... царан Данцаранович ... даа оролдосотой, хүн ...анхарал, хүндэлэл үзү... заншалтай бэлэй.

Дайшалхы ба ажалай... ягаай түлөө Д. Д. Да... Эсэгэ Ороноо Хамг... дайнай II шатын орд... «Германие илаһанай т... «Эсэгэ ороноо хамга... Агууехэ дайнда тү... Илалтын 20 жэл», «... эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд... жэл». «Шэн габьяата... лай түлөө. В. И. Ле... турэйөөр 100 жэлэй... гэһэн медальнуудаар ... нагдаһан байна.

Данцаран Данцаранович... гэр бүлэдөө һаналаа ... ябадаг һайн һайхан з... тай һэн.

Энхэ шударгы, зөөлө... пэн, манай эрхим ... Д. Д. Дармаевай ... һайхан дурасхаал ... соомнай хэтэдээ үлэ...

Бүлэг нүхэдэ...

Үдэрэй үзэгдэлнүүд

...ХЭЛЭ МЭДЭДЭГҮЙ ХҮГШӨӨ БА БУСАД...,

...ньэн, ажалай һүү... ...амна бүтэхэ боло... ...нүүдые шэхэлэн ав... ...р һуугаад яоатарни, ...наахада, гайхамаар, ...ханахада, эшхэбтэр ...тохёолдобо.

...ой шиираг бэтэй, ...да, душэ наһандаа ду... ...хэбэртэй, богонихоя ...наалтай, халта сайд ...хара үнэтэй буряад ...халамгай хүн шанга... ...р дуугарһаар, түлхи... ...р автобусой урда ...р орожо ерэбэ. Авто... ...р һуурині хүдэлбэ. ...хүнэй бүдүүн хоолой... ...басархань мотосорой ...нөөн соо элеэр дуулдажа ...н һэн. Хажуудань зог... ...баһал буряад яһанай ...ь хандажа, асууба: ...Хүгшөө, хаана ошохот...

...нь харюудань тархяа ...өм, ороодоор «ойлгоно... ...гаэрхибэ. Ямаан һа... ...халта гайхахын ехээр гайхаба:

— Буурал сагаан толгойтой болотороо, буряад хэлээ мэдээгүй, яажа ябаһан хүгшөөдэй гэшэбта?! Али ород бүлэдэ үргэгдөө хүн гүт, а?..

— Үгы даа, буряад айлай үри байгаал хүм даа. Хүнэй хуби заяан гэшэ элдэбээр эрьедэг даа. Түрэл нютагһаа, ут удамнаа таһархашье саг болоо һэн. Тэрээл тухай хэлсээд яахамнайб,— гэжэ саашанхи хөөрэлдөө үргэлжэлүүлхэ дурагүй байнаа мэдүүлэн, хүгшөө абяагүй болошоо һэн. Тэрэ хүн хүгшэнэй урдаһаа нилээн гэ... тэһэнэй һүүлээр, үшөө дахин дуугарха хүсэлтэй байбашье, зүрхэсэбэгүй хэбэртэй. Тиигээд хажуудань һандали дээрэ налайжа һуугаад, зузаабтар номоһо һалангүй, уншажа байһан, хэбэрынь 30 наһатай, баһал буряад яһанай

...ньэн болоҳо, энэ хүгшэнние һуулгыт. Буряад хэлээ мэдэдэггүйшье һаа, буурал толгойтой, үндэр наһатай хүн ха юм.

Тэрэнь сожоошье татабагүй. Номоо уншаһан зандаа. Миниий урдам зогсоһон хүнэй араһаа хараашалхада, Анжеликын уршагта ябадалнууд тухай хөөрэһэн ном хэбэртэй. Бухы книоснуудай нимэ түхэлэй номуудаар дүүрэнэнхэй байхада, буряад хэлэн дээрэ ном гаргаха аргагүй болоһон саг ха юм. Нимэ номуудые хэблэхэдэ, мүнгэн олдоод, харин классическа литературын болон үндэһэн хэлэн дээрэ бэшэгдэнэн уран зохёолнуудые хэблэхэ болоходо, мүнгэн олдоггүй. Иигэжэ наһанаар байтарни, үнөөхи ямаан һахалта тэрэ эхэнэртэ ородоор хандажа, хоолойгоо шангалан сабанаба:

— Хүнэй хэлэхые дуулаагүйшэ болоод, хажуудаа зогсоһон хүгшэн хүниие хараагүйшэ болоод һуухада, ном ехэл таагай халхабша гэшэ ха. Ехэл һонин ном гү даа? —гээд, тэрэ номыень зааба. Ой, юумэн лэ эхилшэбэ даа... Ном уншагша эхэнэрнай одоошье толгойгоо үргөөд, амаа ангайн гэхэдээ, ород зоной хараалай эгээл муухай, бэлин шэбшэг үгэнүүдые алтан шүдэнүүдээ яларуулан байжа, тэрэ хүнэй урдаһаа шэдэжэрхибэл даа. Ай, хөөрхы... Хараха янзала, баян бардам ажаһуудаг эхэнэр хэбэртэй, алтан һинхэтэй, хэдэн алтан бэлэлигүүдэй гартань ялархыень адаглабаб.

Үнөөхимнай сухалаа хүрэжэ, улаан болошобо. Тиигээд үни бодомжолонгүй, үнөөхи эхэнэрэй хасарыень альгадажархиба. Тэрэнь юу байха һэм, дэбхэржэ бодоод, галзууурһан арьяатандал, үнөөхи ямаан һахалтые сохижо, һабардажа эхилбэ. Оог шуурган, хараал шэрээл автобусоор дүүрэшэбэ даа. «Болит, яана гээшэбта?!» гэжэ хажуудань зогсоһон бидэнэрэй дуугархые юу дуулахаб даа. Сэрэгэй хүн тэрэ хүйхэрые урид гарһаань барьяад байтараа, үнөөхи һамганай муухай гэгшээр хараахые дуулахадаа, дүраа гутажа, саашаа болошобо.

Тэрэ хүн һамганай һабарһаа арай-шамай мултаржа, саашаа болоод, амяна даража ядан, хэлэбэ:

— Үгы, энэ нихэдээ хаанаһаа нимэ муухай хараалай үгэнүүдые олоноошби? Хэнһээ һураа хүмши?

Юу харюусаха һэм, хараал табиһан зандаа. «Шамһаа байтагай нүхэрни намайе хургааараашье дайраагүй юм, хара нохой даһаа...» гэжэ байгаад бархирна. Нэгэшье үгэ буряадаар хэлэнэгүй. Тиигэхэдэнь нигэжэ һанагдаа һэн. Энэ эхэнэр Улаан-Үдэдэ түрэһэн һаа, багаһаа аоан ородоор хөөрэлдэжэ һураа. Хүүгэдэй саадта, һургуулидашье ябахадаа, гансал ород хэлэн дээрэ харилсадаг, хэшээлнүүдынь ород хэлэн дээрэ үнгэрдэг байгаа гэжэ тухайлхаар ааб даа. Тиимэһээ тэрэ буряадаар дуугархада, ойлгодоггүй байжа болоо. Харин хараал шэрээл табиха, хүгшэн хүниие хүндэлхэгүй ябадалынь тэрэнэй һэшхэлэй хэрэг лэ гээшэ ааб даа. Манай буряад угсаатанай олонхинь «агуу-ехэ аха арадһаа» эгээлэй муу ёһо заншалыень, тобшолон хэлэхэдэ, бэлиндэжэ байжа хараяха заншалыень халан абаһан байха. Муу юумэндэ хүн бэлээр һурадаг гэлсэгшэ.

Эшхэбтэр энэ ушарай тохёолдоходо, хэлээ мэдэдэггүй хүгшөө абяа аниргүйхэн зогсожо, уданшьегүй буушаба. Ямаан һахалтай хүншье дахалдан гараба. Харин үнөөхи эхэнэр нюдэнэйнгөө уһа аршажал һуугаа һэн...

Т. САМБЯЛОВА,
манай корр.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. Дэлгүүр: ажамидарха арга бэдэрхэ. «Үмсэдэ мал олон гү?»—хүдөө ажахын шэнжэлэл; Хото хүдөөгэй холбоо барисаан. Р. Чойнжуров: «Туһаламжа үзүүлһээрбди»; Т. Хамаганова: «Барилгын байдал ямар бэ?»; Тобшо мэдээсэлнүүд.

3-дахи нюурта. Мүнөөдэр һанаемнай зобооно. С. Бадмаев: «Наран зула, набша сэсэг мэтээр»; Э-Х. Гальшинн: «Бэлигүүн толи» (үргэлжэлэл),

Дэлгүүр: ажамидарха арга бэдэрхэ

ҮМСЭДЭ МАЛ ОЛОН ГҮ?

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Ороёдоол таба-зургаан жэлэй саана хүдөө нютагуудта хүн зоной хубиин ажахынуудта адууһа мал дан олоор барихань хорюултай шахуу байгаа гүб даа. Хэрбээ үмсэдөө олон үхэр, хони, гахай баридаг айлнууд шюодборишог, тэдэнэр хубиингаа хэрэгтэ хэтэрхы ехээр һамаарна. Энэнь хамтын, нинтын хүдэлмэридэ һаад тойбо татана гэхэ шэнгеэр тоологдодог байгаа.

Мүнөө хамтын зарим ажахынууд таряашадай (фермерэй) ажахынууд болгогдожо, газар, адууһа мал, байра байдал, техникэ гэхэ мэтэнь үмсэлэгдэнэ, хүн зондо хубаагдана. Тэрэшэлэн колхоз, совхоздошье хүдэлжэ байһан хүн зоной үмсэдөө арга боломжынгоо зэргээр адууһа мал хэдышье олоор барихадань хамаагүй болоо. Аймагуудай түб болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудташье ажаһуугшад дуратай соогоо һуналгүй үхэр малтай боложо байгаа ааб даа.

Теэд тингэншьегүй байхын аргагүй. Мүнөө үмсэдөө гэхэ гү, али хубиингаа ажахыда адууһа мал барягүй һаа, хүдөөгэй зон, ыланганга колхоз, совхозуудта хүдэлжэ байһан хүнүүд хайшан гээд гэр бүлээ тэжээхэб? Салин хүлһэнинь жаа, тэрэншье заримдаа хэдэн һараар үттэнэгүй. Магазинһаа мяханай, һүнэй зүйлнүүдые, худалдажа абаха гэхэдэ, тэдэнь дааша дабашагүй үнэтэй боложол байна. Дэлгүүрэй харилсаанда орожо байна ха юмбибди.

Иимэ эрхэ байдалда республикын аймагуудай хүн зоной хубиин ажахынуудта адууһа малай тоо толгойн зарим тэды олон болоһонинь гайхалгүй.

Хэрбээ 1990 ондо хото болон хүдөө нютагуудай хүн зоной хубиин ажахынуудта 165.149 үхэр, тэрэ тоодо 66,3 мянга гаран үнеэд байгаа һаа, мүнөө жэлэй июлиин 1-нэй байдалаар 222546 үхэр, тэрэ тоодо 93.751 үнеэд тоологдоно. Үмсын хонидой тоо толгой яһала олошороо. Гурбан жэлэй саана республика соо айлнуудта 112.864 хонид байгаа һаа, мүнөө тэдэнь 70,4 мянган толгойгоор олон болохой.

Ямаадайшье тоо 8126-да хүрөө. Кабанскын аймагта зон ямаа эгээл олоор барина. Тинхэдэнь анханһаа ямаа олоор үсхэбэрилдэг байһан Яруунын, Захааминай, Ахын, Түнхэнэй, Хорнин, Хэжэнгын, Зэдын аймагуудта ямаан тон үсөөн.

Энэ үедэ хүн зоной хубиин ажахынуудта гахай биратай олон болоогүй. Тэдэнь зарим тэды үсөөржэ байна. Жэшээнь, нёдондо айлнуудта аяар 148,7 мянган гаран гахай тэжээгдэжэ, байһан һаа, мүнөө тэдэнь 130 мянга хүрэтэрөө үсөөрөө. Тэрэшье гайхалгүй. Гахайда эдюулхэ талха тарянай зүйл мүнөө урдынхиһаа хэдэн дахин үнэтэй болоо ха юм.

Ямар аймагай ямар нютагай зон үмсэдөө адууһа мал олоор баринаб гээд харахада, Ахын, Захааминай, Баргажанай, Хурамхаанай, Яруунын аймагуудай зуун үрхэтэ айл бүхэндэ 233-һаа 410 хүрэтэр үхэр харууһалагдана. Энэньшье баһал ойлгосотой. Анханһаа хойшо эдэ нютагуудай зон нимэ адууһа мал олоор баридаг заншалтай байһан. Тингээдшье үхэр мал бэлшээхэ газараар яһала элбэг нютагуудха юм. Имагтал тэдэ аймагуудта үбһэ сабшаха газар хоморшог ааб даа. Гэбэшье Ахын аймагта айл бүхэнинь дунда зэргээр үмсэдөө 4 үхэр, 1,5—2 үнеэ барина.

Тинхэдэ Загарайн, Прибайкалиин, Тарбагатайн аймагуудай айл бүхэн тон үсөөн үхэрэй байна. Эндэ 100 айл бүхэндэ ороёдоол 52-һоо 93 хүрэтэр толгой үхэр хүртэнэ. Энээнэй шалтагаан баһал эли. Эдэ аймагуудта мал бэлшээхэ газар бага, промышленна болон барилгын предприятинууд олон.

Харин нүгөө талаараа адууһа мал олоор барихада таатай газар дайдаар уужам, талха таряа,. тэжээлшье ехээр абадаг Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Ивалгын, Хориин аймагуудта хүн зонойнь хубиин ажахынуудта үхэр малайнь тоо толгой һүүлэй үедэ өөдтэй олошороогүй.

Үмсэдөө моритой айлнууд олон болоо байна. Һүүлэй мэдээгээр республика соо хубиин ажахынуудта 7459 адуун морин, тэрэ тоодо 2417 гүүн тоологдоно. Илангаяа Яруунын, Хяагтын, Түнхэнэй, Баунтын аймагуудта хүн зон хубиингаа ажахынуудта адуу мори эгээл олоор барина.

Тэрэшэлэн магазинуудта, дэлгүүр дээрэ мяханай үнэтэй боложол байхада, зарим айлнууд газаагаа туулай, тахяа, галуу, нугаһа, индюк гэхэ мэтые тэжээдэг болонхой. Мүнөө республикын хүдөөгэй, мүн хото городуудайшье айлнуудта 14.592 туулай, 350,9 мянган шубууд үсхэбэрилэгдэнэ. Нёдондо болотор айлнууд тахяа, туулай бүри олоор баридаг боложо байһан аад, мүнөө тэдээндэ эдюулхэ юумэнэй айхабтар үнэтэй болоходонь, тоо толгойень эрид хороожо эхилбэ.

Аргатайт һаа, айлнуудай үмсэдөө адууһа мал олоор барибалнь алишье талаараа һайн ааб даа. Теэд тэдэнние үбһэ тэжээлээр, илангаяа ороёо тарянай зүйлөөр хангалгын жэл бүри орёо бэрхэтэй боложо байнанинь эли. Энэ талаар колхоз, совхозуудай, нютагай захиргаануудай зүгһөө хүн зондоо али болохоор туһалдаг газарта айлнууд ядамаргүй мал барина. Тусхайлбал, Зэдын аймагай Нарин, Алцаг, Доодо-Үшөөтэй. Дээдэ-Торн нютагуудта айл бүхэнинь газаагаа 3—4 үхэртэй, олонхинь 2 үнеэдтэй, арбаад хонидтой байха юм.

Хүн зоной хубиин ажахынуудһаа гадна, үмсын шахуу болоһон таряашадай (фермерэй) ажахынуудта һүүлэй үедэ баһал мал нилээд олон боложо байна.

Байгша оной июлиин 1-нэй мэдээгээр таряашадай ажахынуудта 20.233 үхэр, тэрэ тоодо 7791 үнеэд, 3203 гахай, 61,5 мянган хонид, 2446 адуу морид тоологдоно. Ороёдоол жэл соо тэдэ ажахынуудта эбэртэ бодо малайнь тоо хоёр дахин шахуу олон болобо.

Хэнэйшье мэдэһээр, хүн зон хубиингаа ажахынуудта адууһа мал олоор барихадаа, гол түлэб өөһэдынгөө элихэ мяха, һү абаха, үлүү гараһыень гүрэндэ тааруу сэнгээр тушааха гү, али дэлгүүр дээрэ гаргажа худалдаха ёһотой юм ааб аа.

Теэд тэдэ ажахынуудһаа хэр ехэ мяхан, һүн, ноохон абтана гэшэб? Үмсэдэ малай олон болоходо, продукци үйлэдбэрилгэ, худалдалга дэшэлнэ гү?

Статистикын талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитедэй согсолһон тоо мэдээн дээрэһээ харахада, 1990 ондо хүн зоной хубиин ажахынуудта хамта 39,4 мянган тонно мяхан, 81,5 мянган тонно һүн, 15,1 миллион үндэгэн, 545 тонно ноохон абтаһан юм. Харин нёдондо тэдэ ажахынуудта 62.130 тонно мяхан (урдынхиһаа хоёр дахин шахуу ехэ), 108.740 тонно һүн, 17,4 миллион үндэгэн, 716 тонно ноохон абтаа.

Иигээд харахада, 1992 ондо республикын хүдөө ажахыда бүхыдөө абтаһан мяханай 55 процентнь, һүнэй 48 процентнь хүн зоной хубиин ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэнэн болоно. Ондоогоор хэлэбэл, үмсын ажахынуудай үйлэдбэрилгэн продукциие хүн бүхэндэ хубаажа үзэхэдэ, 67 килограмм мяхан, 213 килограмм һүн, 223 үндэгэн хүртэнэ.

Энэмнай үшөөл бага. Юуб гэхэдэ, хүн зоной хубиин ажахынуудта байһан адууһа малай ашаг шэмэ үшөөл бага байна бшуу. Мүн энээнтэй хамта 100 айл бүхэндэ абахада, адууһа малаар яһала олон таряашадай (фермерэй) ажахынуудшье мяха, һү ехээр үйлэдбэрилжэ биранагүй.

Гэхэтэй хамта, хүн зоной үмсын, мүн таряашадай ажахынуудта адууһа малай зарим тэды олон боложо байбашье һаань, колхоз, совхозуудта, гүрэнэй мэдэлэй ажахынуудта адууһа малайнь жэл бүри эрид үсөөржэ байхада, ехээр һанаа зобохоор. Ушарынь юуб гэхэдэ, гансахан нёдондо жэлэй июлиин 1-һээ байтша оной июлиин 1-болотор республикын хамтын, гүрэнэй ажахынуудта үхэрнүүдэй тоо аяар 65,1 мянган толгойгоор, тэрэ тоодо үнеэд 14,1 мянган толгойгоор үсөөрөө. Харин тинхэдэнь, хүн зоной хубиин ажахынуудта үхэрнүүдэй тоо ороёдоол 7874 толгойгоор, үнеэд—6300 толгойгоор олон болоо. Хонин һүрэгыешье абаад үзэхэдэ, баһал тиимэрхүү. Гансахан жэл соо колхоз, совхозуудта хонидой тоо 290 мянга гаран толгойгоор хороод байна бшуу.

Иигэжэ эсэстээ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ, худалдалга эрид доошолно. Энэмнай Россида бүхы дээрээ, илангаяа хүдөө ажахыда экономическа реформын, ажахы эрхилгын гуримые хубилгалгын, мүнгэн сангай, үнэ сэнгэй политикын бодомжогүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байһанай хойшолон болоно.

Жэшээлхэдэ, мүнөө хүдөөгэй хүн зон үмсэдөө хэдышье олон мал бариха, ехэ продукци үйлэдбэрилхэ дуратай һаа, юумэнэй үнэ сэнгэй тааруулагдаагүй, дэлгүүр дээрэ гурим журамгүй байдалай тогтоһоод байхала, олон мал барижа, бэсэ зобоохонэй үлүү гэжэ тоолоно. Таряашадай ажахы эмхидхэжэ, баһал адууһа мал олоор үсхэбэрилхэ хүсэлтэй хүнүүдшье мүнөөнэй хүндэ байдалһаа түбэгшөөнэ, маргана ха юм.

Энээнэй хажуугаар колхоз, совхозууд али бүхы талаһаа хашагдажа, бэрхэтэй байдалда ороходоо, малаа үсөөлхэ, продукци үйлэдбэрилгээ доошолуулха баатай болоно.

Нимэл даа, хүдөөгэй хүн зоной байдал.

Редакцин социально-экономическа таһаг.

РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ НЮТАГУУДАЙ ХҮН ЗОНОЙ ҮМСЫН АЖАХЫНУУДТА МАЛАЙ ХЭР ОЛООР ҮСХЭБЭРИЛГЭДЭ БАИҺАН ТУХАЙ

1993 оной июлиин 1-нэй мэдээгээр

(Байһан адууһа малыень 100 айл бүхэндэ хубаахада —толгойгоор).

Аймагуудай	Үхэр	тэрэ тоодо үнеэй	Гахай	Хонид
Ахын	428	156	5	333
Захааминай	320	131	74	207
Баргажанай	306	104	120	223
Яруунын	262	94	73	126
Хурамхаанай	247	99	116	422
Хэжэнгын	222	91	102	132
Хяагтын	208	86	152	149
Зэдын	194	80	83	187
Түнхэнэй	185	75	29	45
Сэлэнгын	181	69	90	217
Мухар-Шэбэрэй	158	67	148	125
Хорнин	160	62	111	103
Кабанскын	148	59	90	21
Бэшүүрэй	126	59	163	55
Баунтын	120	47	32	1
Ивалгын	118	55	72	61
Тарбагатайн	115	47	136	79
Загарайн	100	46	57	30
Муйскын	96	40	60	—
Хойто-Байгалай	85	30	56	2
Прибайкалиин	59	24	67	10
Республика соо	**169**	**70**	**95**	**107**

Хото, хүдөөгэй холбоо барк

ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛҺЭЭРБДИ

Хүдөө нютагта һуудаг хүн зон үдэр хоногой ошохо тума бүришье һаа, хүндэ байдалда ороно. Саг болзортонь таряагаа тарижа, хуряаха, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гэхэдэнь трактор, машинануд, шэнгэн түлишэ, запчастнууд дуталдана. Зарим ушарта хүдөөдэ ажаллаха хүнүүд, илангаяа эрэшүүл үсөөдэнэ. Эдеэ хоолой зүйлнүүд сай, саахар, дабһан, хилээмэн, гурил холын һуурин поселогуудта саг болзортоо асарагданагүй, ходол дуталдана. Энэ хүндэ байдалһаа хүдөөгэй ажаллашад өөһэдынгөө хүсэ шадалаар гаража шадаха гү? Үгыл ааб даа. Эдэнэртэ гүрэнэй туһаламжа хэрэгтэй. Теэд гүрэн түрэмнай хүдөө ажалшадта туһаламжа хүргэхын орондо һаад түбэг үзүүлнэ гэжэ һайн мэдэнэбди.

Саашадаа нигэжэ байхын аргагүй. Хүдөө ажалшадта дары туһалха саг хүрэжэ ерээд байна. Мүнөө демократуудай шоо үзэн хараадаг «зогсолтын» он жэлнүүдтэ хото, хүдөө яһала һайн холбоо барисаатай байгаа һэмнай. Завод, фабрикануудай, комбинадуудай, барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэришэд хүдөө нютагуудта ошожо; хурьга абаха, таряа хуряаха, үбһэ бэлэдхэхэ хүнгэн бэшэ ажал хүдэлмэридэнь али зэргын ехэ туһаламжа хүргэдэг байгаа гээшэ һэм даа.

Миниин хүдэлдэг Улаан-Удын авиационно үйлэдбэрнин нэгэдэлэй коллектив Хурамхаанай, Баргажанай аймагуудай колхоз, совхозуудтай олон жилнүүдэй туршада тон нягта холбоо барисаатай һэн. Нэгэдэлэймнай коллектив колхоз, совхозуудтай жэл бүри ажалай хэлсээ баталаад, бэе бэедээ туһалалсадаг бэлэй. Авиационно үйлэбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэришэд Хурамхаанай аймагай Гааргын, Аргатын, Хурамхаанай, Һахалинин совхозуудта, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Баргажанай аймагай Хилганын, Баргажанай, совхозуудта жэл бүри олоороо ошожо, хурьга абалсадаг, үбһэ таряа хуряалсадаг һэн. Мүн лэ байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые бодхоохо хэрэгтэнь аргагүй ехэ туһаламжа хүргэдэг байгаа бшуу.

Манай хүдэлмэришэдэй хэһэн ажалай түлөө колхоз, совхозууд авиационно нэгэдэлдэмнай мяха, һү, овощ болон бусад эдеэ хоолой зүйлнүүдые үгэдэг байгаа бшуу. Он жэлнүүдэй ошохо тума бидэ холбоо барисаагаа улам бэхижүүлжэ байгаабди. Иимэ һайн һайхан хани нүхэсэл колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай хүгжэлтэдэ аргагүй ехэ үүргэ нүлөө үзүүлдэг байгаа һааб даа.

Улаан-Удын авиационно нэгэдэлэй коллектив Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб Бархан һуурында 300 хүнэй багтажа һууха соёлой байшангай, уһа халааха котельни болон байрын гэрнүүдые барижа үгэһэн юм. Һахалинин совхоздо хоёр котельни, хоёр бүлэ айлай орохо табан гэр, гахайн фермэ бодхоожо, бүхы объектнүүдые һайн шанартайгаар тушаһан юм. Аргатын, Гааргын совхозуудта мүн лэ олон объектнүүд бариндаа. Тэрэнэй хажуугаар хурьга абаха, таряа тариха, хуряаха хүдэлмэридэ олон хүдэлмэришэд хаба

баадалсажа, энэ дэ
дагдаһан хүдөө аж
дай үхэр малайнгаа
гойе олошоруулна,
рыень һайжаруулна,
мяха абаха хэрэгтэй
ламжа хүргэдэг бай
хэлэхэ хэрэгтэй.

80-яад онуудаар
совхозой ажалшад
ган хони адуулдаг
юм. Мүнөө тэрэнэй
ёр дахин үсөөн бо
нинэй нэрэмжэтэ ко
рэ үедэ 35 мянган
той юм һэн. Мүнөө
ган хонитой үлөөг
Хүдөөгэй ажалшад
тээнээ ямаршье т
хүргэгдэнэгүй. Энэ
һээ үбһэ тэжээл ехэ
хэхын аргагүй. Тэ
гатай байгаад, яа
мал олоор барих
Үхэр малай тоо
үсөөн болгохо уша
логдоно бшуу даа.
далтай саашадаа э
лохоор аал?! Үгыл
Бидэ хүдэлмэришэ
дөөгэйнгөө ажалша
һалхал болонолди
рээнгүйгөөр аргагү
байна.

Улаан-Удын
но үйлэдбэрнин
хүдэлмэришэд Хур
аймагай ажахынуу
нөөшье холбоо
алдаагүй. Урдана
гээр хүдөө ажахы
һалаашьегүй һаа,
хаанай аймагай
ажахынуудай зах
дэб зүйлэй түхе
дые, запчастнуу
жэ үгэнэбди. Тоо
зернэ станогуудые
барилнабди. Энэн
дэлгүүрэй сэнгэ
сэнгэйгээр мяха,
хүдөө ажахынуу
бди.

Байгша оной и
да Хурамхаанай а
нинэй нэрэмжэтэ к
хони асаржа, нэ
хүдэлмэришэдэ
һан байна. Энэ е
тай алхам байгаа
нэгэдэлэй захила
түхеэрэлгэнүүдэй
деталь болон
бүтээжэ үгөөди.
рада Ленинэй нэр
хоз манай хүдэ
600 хони асаржа
рэй сэнһээ доогу
худалдаа. Бидэш
түхеэрэлгэнүүдые
нуудые хямда сэ
дэнэртэ худалдаа

Үдэр хоногуу
тума шэнгэн т
шэ хүсэнэй, нүг
сэнгүүд нэмэжэл
һон техникынь,
шинануудай
хэмгүйгөөр ургана
һээ хүдөөгэй
арайшье гэжэ а
мяха, ноохо,
сэнгээр худалда
дэлгэнүүдые гүр
приятинууд гар
байхада хүдөөгэй
та яажтай гээшэб
гаяа бэдэрхэл
бшуу даа. Бидэ
ришэд хүдөөгэй
шадай нимэ хүн
байдалда ороод
туһалхал ёһото
үшөө дахин хэ
Урданайгаа
гурим ёһонуудаа
хүдөө нютагай а
дэлмэришэд бүл
эстэйгээр, нята
рисаатайгаар у
шаха ёһотойо
хүсөөр лэ эн
дай үүсхэһэн
һаа гараха га
боломжотойбди.

Р. ЧОЙ
Улаан-Удын
үйлэдбэрин
худ

НА

(Үргэлжэлэл. Эх
густын 26-най ду

ЭХЭ БАЙГААЛИ
НАНГИН

Байгаалимнай алта
дээрэ түрэһэн
нэй эхэ мүн гээд
нһаа Ц. Найданов
д Үнэндэ» (байгш
лиин 23) топ зүб
байгаалияа али
р аршалан хам
гээд ехэл
лна.
Монгол туургата зо
аа хойшо түрэлэн
аа, газар дэлхэйдэ
ханаар хандадаг
шэ. «Гэсэрһээ» эх
над—монголнуудай
олнуудые, үльгэр
уудые уншыт. Хүр
эритэй ходо холб
тэрнин бүрхаһаа
жэ, туһаламжа а
мүргэл байгаа
аршагүй холбоотой.
дай тахин мү
ш 13 ноёд, 44 тэ
«хүн шубуун гар
модон сэргэмни
үгэнүүд эртэ үрды
болгошо бөө мүр
сансартай, түбн дэ
газар уһанай
бата холбоотой
ньһээ туһаламжа гү
ка шададаг байгаа.
Орторгой хадаа
ньһээ эхэ» гээд «
гэгээн» гэдэг судар
ган багшын зарли
он байдаг. Түб Аз
нрнин нэлэнхы ехэ
дайдада ажаһуу
ар амитанние эдэл
тэдхэжэ байдаг г
—хүзээдэшье бүтэ
байгаа. Тэрэнние
гээшэ сэзртэй. Үм
туража үхэхын тү
хэдэн.
ад ургуулһан, га
барһан жаахан
газарнуудые үн
, худалдаха, наймаа
дуратайшуул наймаа
но. Тиимэ эрхэ олго
абтаа, харин м
эрхилдэг газар
аанда, наймаанда
ажа огто болохогүй.
роусалгагүй хүн
уудай, үндэнэ яһата
аншал мэдэлэгүй,
хэ гэжэ ороддолог
гай табиһан манайхи
гшэд олзо бэдэрээд
уул мэтэ тала губ
эндэ, тэндэ хиидэ
шад газар үмсэлб
дэрынь эдеэ хоолой
хэ мэтээр тон хар
гүй, шал худал
ые тараадаг. Түрэ
томнай, мартагдашаг
мяха, ноохо,
сэнгээр худалдан
дэлгэнүүдые гүр
мэтээр эрихэрэн, зөө
р үзэгдэдэг ха юм д
хэн наймаалха
хүнүүд «Демросси
да биил ха.
ли баталан абадаг д
уud, энэ бодомжые а
т. «Арадай» депутадуу
нэрэ зэргэтэй ха ю
үнгагшадайнгаа, ар
аа сэдьхэжэ ябаһан б
онуудые элирхэйлхэ г
нэхөөрөө хүсэдэг һа
ажахын газарые үм
болгуулхагүй, агаар
арг сэбэр байлгахы
оролдон тэмсыт.
он тойрожо байна
дэлхэйгээ, тоонто н
аба эсэгынгээ бала
н тал гуламтые, уул
уудай эзэдые— буура
нуудые, уһа нуурнуу
эзэд—лусадые мана
г хулинсагууд, эрт
сагһаа ходо хүндэ
үргэжэ ябадаг байга
ингис Богдо хаан х
нхэ тэнгэрилэ, буурь
ндаа ходо мүргэж
ябадаг байһан, ти

ШҮҮБЭРИДЭ ХҮРТЭХЭ ГЭБЭЛ...

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй абаһан тогтоолой ёһоор, республикын бюджедтэ нэмэлтэ мүнгэ оруулха зорилготойгоор һаядаа тиражгүй лотерейн биледүүд гаргагдажа, хүн зоной дунда тараагдаха юм.

Бүхыдөө 100 миллион түхэригэй сэнтэй биледүүд гаргагдаха. Урид баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, Украиный Киев хотын «Заря» типографида барлагдаха байна.

Бурлад ороондомнай эгээл түрүүшынхэ тараагдаха лотерейн эдэ биледүүд туд бүреэ 100—100 түхэригэй сэнтэй байхаар тодорхойлогдоо. Нюөсэлгын банкнуудта, магазинуудта, кинотеатрнуудта, хэблэлэй киоскнуудта, нинтын эдэб предприятинуудта биледүүд худалдагдаха.

Эдэ биледүүдэй хахадынь шүүбэритэй байхаар хараалагдана. Иигэжэ хүн зон 100 түхэриг һоо 10 миллион хүрэтэр шүүбэридэ хүртэжэ боломоор. Гадна шүүбэридэ болбосон түхэлтэй гурбан байра оруулагдаа. Энэ жэлэй декабриин 31 болотор шүүбэринь түлэгдэхэ юм.

В. ЖИГЖИТОВ.

РОССИН ҺОНИНУУД

БАРНАУЛ. Августын 12-то болоһон митинг дээрэ Алтайн хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй табиһан эрилтэнүүдые арадай депутадуудай хизаарай Совет базахиргаан 15 хоногой туршада дүүргэхэ ёһотой байгаа юм. Энэ болзорынь һаяа дүүрэбэ. Таряашадай эрилтэнүүдэй багахан хубинь дүүргэгдээ, гэбэшье таряашадтай тоосохо гэһэн гол эрилтэнь дүүргэгдээгүй гэжэ хизаарай агропромсоюзай түрүүлэгшэ Александр Назарчук ИТАР—ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ һэн. Республикын бюджедтээ мүнгэнэй һомологдоһуй тула хизаарай засаг захиргаан энэ эрилтыень дүүргэхэ аргагүйдэнэ.

Ургаса хуряалгые үнгэргэхын тулада үрһаар үгтэхэ ёһотой мүнгэн ороногүй. Тиимэһээ Алтайн элеваторнуудта зоогдажэ байһан орсоһоной түлөө гүрэн түрэ тоосохо аргагүйдэнэ. Хүдөө ажахын продукци болбосоруулагшадай үри шэринь баһал нэмэнэ. Хэндэньшье мүнгэн үгы. Салин түлэхэ мүнгэн байхагүй, запчастнуудые, түлишэ худалдажа абаха аргагүйдэнэ. Забастовко хэхэсэ һанана-гүйбди, ороохо хурлангуй, үгышье һаа, үнеэдые эдеэлүүлэнгүй байхын аргагүй бшуу гэжэ Алтайн хизаарай агропромсоюзай түрүүлэгшэ хэлээ һэн. Харин продукци гүрэндэ худалдалгые болюулха баатай болохомнай хаш.

Алтайн хүдөө ажахын һалбарида тохёолдоһон байдал Бага Соведэй заседани дээрэ хаража үзэгдөө һэн. Федерацин бюджедтэ мүнгэн зоори оруулхала болёод, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгшэдтэ ба болбосоруулагшадта эльгээхэ гэһэн шиндхэбэриг абтаа һэн. Шиндхэбэрин абтаашье һаань, мүнгэн бии болоодхиногүй гэжэ Александр Назарчук хэлэнэ. Прокуратура энэ шиндхэбэриень буруушааха һанаатай юм ха. Гэхэ зуура Алтайда хуряалгын хүдэлмэри улам үргэдэнэ. Хэрбээ ойрын үдэрнүүдтэ тохёолдоһон орёо хүшэр байдалһаа гараха аргын олдоогүй гээшэ һаань, Алтайн ороохон гүрэнэй амбаарта орохогүйдөө болохо.

* * *

ПЕНЗЭ. Областиин «Белинсксельмаш» заводой үйлэдбэри зогсоогдожо, 4 мянга гаран хүдэлмэрилэгшэдынь хоёр һараар амаралтада гараха баатай болоо юм.

«Һүүлэй үедэ элшэ хүсэнэй сэнгүүдэй дахин нэмэхэдэ, байдалнай эсэслэн доройтоо,—гэжэ заводой генеральна директор Яков Кончинский хэлээ һэн.—Элшэ хүсэнэй сэнгүүдэй нэмэхэдэ, түмэрэй үнэ сэн ехэ боложо, тэрэнние худалдажа абаха аргагүй болоохойбди. Сеялкэнүүдэй хахадһаа ехэ хубинь, Россин хартаабхашадай хэрэглэдэг шаттаглагдадаг түхеэрэлгэнүүд гансал манай цехүүдтэ бүтээгдэдэг бшуу». Завод партнернуудтаа 1,5 миллиард шахуу түхэриг үрж шэргэй болоо гэжэ генеральна директор хэлээ һэн. Харин продукцинень хэрэглэдэг хажынууд 2,5 миллиард түхэриг үритэй юм ха, Бүтээгдэнэн машинануудай түлөө мүнгэн зоориин хэзээ предприятида орохыень хүлеэгээд лэ байха болоо юм бэзэ.

УЛААН-УДЭ. Эндэ нэгэдэнэн мүнөөнэй медицинскэ хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдэй выставкын экспонадуудтай гансашье танилсаха бэшэ, мүн тэдэнэй худэлхые хараха арга олгоно. Россин акционернэ «Сервисинструмент» бүлгэм ба Буряад Республикын Элүүрые хамгаалгын министерство тэрэнние үнэргэнэ.

Выставкэ дээрэ Эсэгэ ороной приборнуудһаа гадна Японой, Германиин, Швейцариин, Великобританиин, Австриин ба США-гай томо фирмэнүүдэй медицинскэ түхеэрэлгэнүүд, техникэ үргэнөөр дэлгэгдэнхэй, Тусгаар

түхеэрэгдэнэн
нэнэ ашарадуу
сэгүүдэй худэлх
дана.

Медицинскэ
хеэрэлгэнүүдые
дэг предприяти
нине захижа
«Диагностикын
шухала асуудл
темээр семинар
Монголой, Эрх
тын областыны
Республикыг
болон врачнар
баадана.

БИРОБИДЖА
автономнто об
ловическо район
һэн үшөө лэг
болоо. Иигэ
жан хотодо ба
хы районуудта
бүлгэмүүд бии

Үнэрһэн зу
багаар Амар м
эрьедэ түбхин
ашанар, гушан
үндэнэн үйлэ
заншалнуудые,
шажан мүргэл
гээр һэргээжэ
шадарай тосх
бүлэнэр нэгэд
дай ажахынуу
болоо. Россин
хилые хамгаал
рэгэй алба х
бүлэг залуушу
гаража байнха

Политическэ
сэн байһан туг
мэдүүлнэ. На
ластие газар
ласть болгохы
додог юм.

ан-Удэ хотын 42-до
республикымнай үн
линуудай нэгэнинь
ньһаа бэлигтэй пиже
, багшанар, ажахын
оор урган гараа, г
уудые уран зурагай,
, гэжэлгүүдтэ дурат
ондоо секциинүүд, бүл
ньһээ үхибүүдые һайна
ньһаа бэлигтэй пиже
, багшанар, ажахын
оор урган гараа, г
уудые уран зурагай,
, гэжэлгүүдтэ дурат
ондоо секциинүүд, бүл
Эржэн Хобракова
. Сүүдэ сагтаа ура

БАРИЛГЫН БАЙДАЛ ЯМАР БЭ?

Республикын предприяти, эмхи зургаанууд байгша оной долоон һарын туршада барилгын объектнүүд дээрэ 36,7 миллиард түхэриг ашаглаһан байна. Ашаглагдаһан мүнгэн зоориин нинтэ хэмжээнэй 70 процент гэхэ гү, али 25,7 миллиард түхэриг үйлэдбэриин объектнүүдтэ, 30 процентнь социально-соёлой барилганнуудта хэрэглэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үсынхитэй сасуулхада, капитальна һомолологын хэмжээн 21 процентээр хороо.

Барилгын бюджедһээ мүнгэ зоореэр һомололгын солюулагдахада, предприятинуудта, эмхи зургаануудта өөһэдын мүнгэнэй үгы байхада, урьһаламжа абалгын улам хүндэ хүшэр болохоодо, республикын гол шухала объектнүүдые барижа түгэсхэхын аргагүй болоно. Байгша оной туршада 30 объектдэ үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада тушаахаар түсэлэгдэнэ. Теэд тэрэнэйнь 16-ень ашаглалгада тушаахань бэрхэтэй болоо. Иимэ объектнүүдэй тоодо Эрхүү—Гусиноозерскын ГРЭС гэһэн ЛЭП-500, Түгнын шуулуун нүүрһэнэй уурхай, автомат хэрэгсэлнүүдэй завод, радиозавод, автомобильна харгынуудай барилга, байрын гэрнүүд, социально-соёлой объектнүүд ороно.

Мүнгэн зоореэр һомололгын, урьһаламжа үгэлгын удааруулагдахада, подрядна эмхинүүд баталһаа хэлсээнүүдһээ арсаха баатай болоно.

Байгша оной эхинһээ республика дотор 90,6 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Энэнь үнгэрэгшэ жэлэйхинһээ 13 процентээр ехэ болоно. Социально-соёлой эдэ объектнүүд ашаглалгада тушаагдаа гэбэл: мяханай комбинадай тосхондо нэгэ халаанай туршада 250 үбшэнтэнние аргалха поликлиникэ, Мухар-Шэбэр тосхондо 25 хүнние аргалха больница, Захааминай аймагай Харацайн совхоздо 300 һууритай клуб. Жэлэй эхинһээ нэгэшье һургуули, саад-ясли ашаглалгада оруулагдаагүй.

Республикын барилгын эмхинүүд 1993 оной январь—июлиин хугасаада 30 миллиард түхэригэй подрядна худэлмэрн хэһэн байна. «Нижнеангарсктрансстрой», «Ремсельбурвод», «Селенгапромстрой», «Сибхиммонтаж», «Дальстальконструкция» акционернэ бүлгэмүүд үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо подрядна худэлмэриин хэмжээе доошолуулаа. Харин акционернэ «Жилгражданстрой», «Бурятэнергострой» бүлгэмүүд, проектно-барилгын «Домостроитель» нэгэдэл подрядна худэлмэриин хэмжээе тус тустань 151, 144, 167 процент хүрэтэр дээшэлүүлжэ шадаа.

Подрядна эмхинүүд 7 һарын туршада 52605 дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые ашаглалгада тушаагаа. Тэрэ тоодо Шэтын областиин газар дээрэ 5962 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра барһан байна. Республикын барилгын эмхинүүдтэ 35644 хүн худэлжэ байгаа. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, тэдэнэрэй хэрэглэмжэдэ 3 дахин ехэ гэхэ гү, али 10,3 миллиард түхэриг шэглүүлэгдээ, 6 һара соо барилгашанай һарын дунда зэргын салин хүлһэн 45983 түхэриг, тэрэ тоодо июнь соо 81499 түхэриг болоо.

Барилгын эдэ эмхинүүд июнь һарада эгээл ехэ салин абажа байгаа гэбэл, «Востокэнергомонтаж» трестын Гусиноозерскын хабсаралгын управлени — 155,6 мянган түхэриг, Түгнын барилгын управлени — 130,9, «Домостроитель» нэгэдэлэй 2-дохи СМУ-121, «Жилгражданстрой» бүлгэм — 115,6 мянган түхэриг, Хүдөөгэй барилгашадай салин хүлһэн бага байна. Жэшээлхэдэ, «Буятводмелиорация» нэгэдэлэй Кабанскын ПМК-23845, Хэжэнгын ПМК-24918,—«Агродорстрой»—33297 түхэриг салинтай байна.

Т. ХАМАГАНОВА.
Буряад Республикын, Госкомстадай түрүүлэгшын орлогшо.

Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-колледжын (Тарбагатай) һүнэй фермэдэ юһэн дүй дүршэлтэй һаалишад хүдэлдэг юм. Тус фермэдэ 400 үнеэн тоологдоно, тэдэнэй 200-ниинь һаам

Мүнөөдэр һанааемнай зобооно

НАРАН ЗУЛА, НАБША СЭСЭГ МЭТЭЭР

(ШАЖАН МҮРГЭЛ, УГ ЗАНШАЛНУУД, БАЙГААЛИ ТУХАЙ БОДОЛНУУД).

(Үргэлжэлэл. Эхиннинь августын 26-най дугаарта).

ЭХЭ БАЙГААЛИ— НАНГИН

Байгаалимнай алтан дэлхэй дээрэ түрэлтэй амитан бүгэдэй эхэ мүн гэжэ Захааболта Ц. Найданов «Буряад үнэндэ» (байгша оной июлийн 23) тон зүб бэшээ. Байгаалияа али болоор аршалан хамгаалдаг гэжэ гүйцэтэлтэй гэжэ сэхэ зүбөөр ойлгоно.

Монгол туургата зон хэрэ хойшо түрэлтэй дайсан, газар дэлхэйдээ гамшинар хандадаг байһан. «Гэсэрһээ» эхилээд, монголшуудай аман зохиолнуудые, үльгэр туужа-дые үншыт. Хурмаста ертэнцэй ходо холбоотой, эрдэмтэн бурхаһаа тэдэ, туһламжа абадаг. Мүргэл байгаалитай ойр-ойр холбоотой. Буряадуудай тахин мүргэдэг 13 нөөд, 44 тэнгэрийн «хүн шубуун гарбалтай» гэжэ модон сэргэмнии» гэдэг. Үгэнүүд эртэ үрдын шадалтай, болгошо бөө мүргэлтэй, гансартай, түбэ дэлхэйдэй газар уһанайнгаа бага холбоотой, тэрэнэ туһламжа гуйдаг, шададаг байгаа.

Бүхэтэргэй задаг эсэгэ, гэшэ эхэ гэжэ «Найгаргэн» гэдэг судар соо багшын зарлиг бодоно байдаг. Түб Азида, нэлэхы ехэ гайдада ажаһуугшад амитанние эдэлүүлдэг, задаг газар хэзээдэшье бүтэдын байгаа. Тэрэнние үмэ гэшэ сэзэртэй. Үмсэлтэй, гэжэ үхэхын туйлда.

Сад үргүүлһан, гараж, барһан жаахан хэмжээ газарнуудые үмсэ-дудалдаха, наймаалцаа, наймаалжа. Тиимэ эрхэ олгоһон абтаа, харин мүнөө эрхилдэг газар хуваанда, наймаанда таа-ого болохогүй.

Арюусалгагүй хүнүүд, ундэлэ ямаһанай мэдэдэггүй, али гэжэ оролдодогүй ой модон табиһан манайхин» шэд олзо бэдэрээд лэ, эндэ, тэндэ хиндэжэл газар үмсэлбэл, ырынь эдэ хоолой элгэ мэтэр тон харюуагүй, шал худал үгэ-раа тараадаг. Түрэһэн тогоной, мартагдашагүй ө үлгэн дэлхэймнай эхэрэн, зөөлэ-үзэгдэдэг ха юм даа. хэн наймаалхаб? дунуд «Демроссин» бинл ха.

Урдаһаа хойшо уг дамжан ерэһэн буряад-монголнуудай байгаалие аршалан хамгаалгатай сэхэ холбоотой «сэржэм үргэхэ», «сэзрлэхэ» гэһэн заншалнуудые уншагшадтаа һанаулхам.

Үнеэдээ һаажа ороод, шара улаахан сайгаа һүлөөд, сүгсэдэ хэжэ, бурхандаа тахил табяад, газаа гаража, сайнгаа дээжые орон нютагайнгаа эзэдтэ үргэдэг гэшэ ааб даа. Олон үнеэдтэй, айраг хүрэнгэ бүлэдэг айлнуд, архи нэрэбэл, архиннгаа дээжые, үгышье һаа, магазинһаа абаһан хахад «Хараяа» задалхадаа, малайгаа үмдоод, газаа гаража, дээжыень буурал баабайнуудтаа, нютаг нутыгаа эзэдтэ үргэдэгыень мэдэнэт.

Хүнэй, айл бүлын элүүр энхэ, урма зоригтой, олзо хэшэг дүүрэн, ядарал зоболон үзэнгүй ябахада, сэржэмэй туһа арсашагүй гэжэ ажабайдал гэршэлдэг. Ено мэдэхэгүй хүндэ ёро халдахагүй гээд ябадаг мунхагууд олон ааб даа. Барисада, обоодо, үлэдэ табиһан мүнгэ абажа огто болохогүй гэжэ багашуулда ойлгуулха шухала. Тэдэ табиһан барисын мүнгэ абаһан хүнүүд, үбдэдэг, үхэжэшье болодог.

Арад зонойгоо сахижа ябаһан ёно гуримуудые сахяад ябаа һаа, ядарха ядахагүй, усалтаха, үбдэхэшьегүй һэн даа. Бололгүй юумэнһээ буладай үзүүр хухардаг юм. Ямар юумэ хэхэ хорюултайб, сээртэйб гэжэ аха заха зонһоо асуужа ябабал, һайн лэ байха.

Эхэ байгаалидаа, уһан булагуудтаа, ой модондоо, амилдаг аргаартаа, үргэн дэлхэй—газартаа хоро хүргэжэ болохо, бузарлаха, хэрэгтүйдэ газарай хүрьһэ эбдэхэ, модо, бургааһа гэмтээхэ, али болохо үйлэ хэрэгтүүд, ябуулганууд урдань хоригдонхой, сэзрлэгдэдэг байгаа бшуу. Юу хэхэ сэзрэтэйб гэжэ мэдэдэг хүнүүд лусуудта гү, али уула хадын эзэд—буурал баабайнуудта хорлуулхаһаа гол таһа айдаг байһан туда уһанда шуһа оруулдаггүй, хэрэггүйөөр модо дайража гэмтээдэггүй байгаа.

Гэр байра барихын тулада, олон модо отолхын тулада ойдо гарабал, хадын эзэндэ сэржэм үргэдэг, модыень отолхо зүбшөөл гуйдаг байһан гэшэ. Тэргээр гү, али шаргаар отолһон модонуудаа зөөжэ гаргахадаа, залуу модо: сагдуул, тэрэнги, бургааһа гэмтээхэгүй гэжэ али болохоор оролдодог байһан ха юм.

Мүнөө хүсэ ехэтэй гэнжэтэ тракторнуудаар ошожо ерээд лэ, ой тайгые орбонтойнь урбуулхаһаа нааша болоихой бэшэ аал? Юундэ тиимэ бологдоо? Нэгэдэхсэр, һая болотор ой тайга, газар гүрэнэй мэдэлэй, үнэн дээрээ, хэнэйшье бэшэ, эзэгүй байгаа. Байгаалида хоро хүргэнэй түлөө ямаршье харюусалта байгаагүй. Хоёрдохёор, сээрлэхэ гэжэ хорюулые олонхи зон мэдэдэггүй, тиимэһээ сахидаг гүй байһан гэшэ.

Уһа нуурнуудай мүльһэн дээрэ малнуудые олоор алажа, уһа бузарлаха гэшэ ямар муу хойшолонгуудтай байдаг тухайнь арадай уран зохёолшо Цокто Номтоев «Домото ороһон Түрхэл» гэһэн статья соогоо «Буряад үнэндэ» 1992 оной мартын дүрбэндэ тон зүбөөр бичээ һэн.

Тэдэ жилнүүдтэ Түрхэл нуурай эрьедэ ажаһуужа, һуража байһан хадаа статьяа соо бэшэгдэнэн бузар муухай үйлэнүүдые нюдөөрөө хараһан байнаб. Лусуудта хорлуулһан «Ким» колхозой малынь олоороо үхэжэ захалаа һэн. Хоройгоо хааха болоходоо, энэ колхоз нютагаа урилха баатай болоо бэлэй.

Элинсэг хулинсагуудайнгаа арба гаран мянган адууһа мал удхэжэ, үнэр баян олон жэлдэ ажамидаржа байһан Түрхэлөө орхижо, далаад модондо байһан Догнын «Улаан туяа» колхозтой гушаад ойой. тэнгэрэй нэгэдэнэн юм. Тиигэжэл саашадаа ажамидарха, үри хүүгэдээ удхэхэ, адууһа малаа арьбадхаха аргатай болоо һэн шуу.

Мунхаг ноёдой гэмээр «гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо» болоо бэлэй. Хара хүлһээ гаргажа барибаһан олон зуугаад гэр байшангуудынь эзэгүй үлэжэ, түймэртэ шатажа, үмхиржэ һалаа һэн. Зоожэ ерэһэн шэнэ нютагтаа гэр байра барижа урдеэгүй байтарһай, дайн эхилжэ, олон түрхэлэйхид, тэрэ тоодо бишье ороохо гэргүй ябатараа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда мордоо бэлэйбди.

Гэртэй боложо урдингүй, зуу гаран шиираг залуу хүбүүд Эсэгэ ороондоо амин нэһэяа үгөө һэн. Үншэржэ үндыһэн үри хүүгэдынь, дайһай хойно аймаг зонойгоо аша туһаар арай ядаа гэжэ ороохо гэртэй болоһон юм.

Журналист М. Гончиковой Даша-Нима Цыденович Доржиевай нэрэһээ бэшэһэн «Уулын эзэнние гомдохоолго» гэһэн корреспонденци 1992 оной октябрийн хориной номерто «Буряад үнэндэ» хэблэгдээ һэн. Үнэн болоһон энэ ушарһаа һургаал абамаар. Нютагай буурал баабайнуудые хүндэлөөгүй, тоогоотгүй ушарһаа боложо, ехээр үбдэһэн, удаань тусхай мэргэжэлтэдтэ заһал хүүлэжэ, үхэхын урда амилды голтой үлэһэн хэдэн хүнүүдые нэрээрнь мэдэхэб.

Гадна залуу ябахадаа, албанай хэрэгээр республикын бүхы аймагуудаар, районуудаар шахуу бороотой, бордоотойшье үдэр, елүүршье, шабартайшье • харгыгаар, ородшье, буряадшье жолоошонтой олон жилнүүдтэ ябагдаа. Тиигэхэ зуураа нэгэ нимэ юумэ тодоруулааб: буряадуудай уг заншал огто мэдэхэгүй, түб Россида түрэһэн ород жолоошод, буряадуудтай суггаа хүдэлөөд байхадаа, бариса, үлэнүүдэй хажууда тоотожо, үргэл хэнгүй огто саашадаа алхамшье хэдэггүй. Байгал далай тээшэ ошобол, «сэржамдээ гүтэ» гэжэ асуугаад, архиингаа дээжые үргөө гэжэ үнэншэхэдөөл, жолоодоо һуудаг.

Холо газар зорижо ошоходоо, илангаяа дайнда мордобол, аюултай замда гарабал, тоонто нютагһаа жаахан шорой абажа ябадаг заншал олон арадта, тэрэ тоодо буряадуудта бии юм. Буугай һомоһоо, мижэ, бомбын шэрэм бутархайһаа эхэ нютагайнгаа зөөн халхалжа абадаг, шүтэжэ, зальбаржа ябабал абардаг гээд үнэрһэн дайнда хабаадалсаһан сэрэгшэд баталан хэлэхэ байха.

Байгаали гээшэ манай хамтын гэр. Тэрэнээ хамгаалха, абарха экологическа мэдэрэлнай бии боложо байнхай. Район бүхэндэ байгаалие хамгаалха үүргэтэй, уялгатай тушаалтад бии болоихой. Үндэһэн хуули соошье байгаалие хамгаалха тухай статьянууд олон болоо.

Экологическа бомбо атомна бомбоһоо аюулааараа бага бэшэ гэжэ зон мэдэржэ захалаа. Бага балшар наһаннһаа түрэл дайдадаа, газартаа, гол нуурнуудтаа, ургамалай, амитанай аймагуудта нигүүлэсхы сэдьхэлтэйгээр, гамтайгаар үхибүүл бүхэние һургаха, хүмүүжүүлхэ гээшэ аха зоной, багшанарай, эхэ, эсэгэнэрэй арюун нанчин уялга болохо ёнотой.

С. БАДМАЕВ,
Д. Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй багша, философийн эрдэмэй кандидат.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ХҮРШЭНЭРЭЙМНАЙ ҺОНИН

РАЙОНОЙ ЗАХИРГААНДА БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

Эхирэд-Булгадай районой захиргаанай дэргэдэ түрүүшынхеэ бөөнэртэй уулзалга болобо. Совет үедэ энэн тухай һанаандаа оруулхаар бэшэ байгаа. Совет засагай тогтоһоной һүүлэер шажан мүргэл хашалта, хаалтада ороо һэн. Хаа хаанагүй дасан дугануд хаагдаа, һандаргадаа. Бөо болон ламын шажанда шүтэлгэ хорюултай байбашье, буряад зон нютаг нутагдаа нюусаар бурханда шүтэдэг, тайлгануудые үнэргэдэг зандаа байһан юм.

Бөо шажанние һэргээлгэдэ туһаламжа үзүүлдэг жасын түрүүлэгшэ Т. В. Шантанова (Улаан-Удэ) тус уулзалгада хабаадалсаа. Найман бөо энэ уулзалгада ерээ һэн. Арадай депутадуудай райсоведэй түрүүлэгшэ Н. М. Иванов, районой захиргаанние гулваа К. Н. Борисов гэгшэд энэ хөдөө эдеенэй эхи табиха, уулзалгые хүтэлбэрилөө. Уулзалгын үедэ олон тоото асуудалнуд зүүшэгдөө.

«Усть-Ордын үнэн» һониһоо абтаба.

Улаан-Удэ хотын 42-дохи дунда һургуулиин республикымнай үнинэй, мэдээжэ гүйцэтэлнүүдэй нэгэннинь юм. Эндэ дүрэлнуудай нэгэннинь юм. Эндэ дүрэ-шадабаритай бэрхэ багшанууд олон. Тэдэнэй үхибүүдые һайнаар һургана. Энэ хэмжээнэй үхибүүдые олон выставкэнүүдтэ табигдажа, һайн сэгнэлтэ-дэ хүртэдэг.

— Дунда һургууляа дүүргэзд, ураг зурааша болохоб,—гээд Эржэна Хобракова хэлэдэг. Тэрэ хойто жэл дунда һургууляа дүүргэхэ юм. Магад, үгэдөө-хүрэхэньые аалам...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 42 дохи дунда һургуулиин [illegible] хэ һурагша Эржэна Хобракова.

Е. Ж. [illegible] И. Фото.

Эрдэни-Хайбзан Гальшийн
Бэлигүүн толи
Цырен-Анчик Дугар-Нимаев хэблэлдэ бэлдэбэ

(Үргэлжэлэл. Эхиннинь августын 26, 27-ной дугаарнуудта).

62.
Тэрэшэлэн ябагаар ябаха сагтаа
Газар руу хаража бү яба.
Тэрэ хадаа зүрхэгүй гү,
Үгышье һаа, муу һаналтай мэтээр үзэгдэхэ.

63.
Баһа ошохо үедөө
Нэн хурдаар бү яба.
Тэрэшье ухаа муутын ябадал мэт
Бусадта харагдаха.

64.
Эд хэды шэнээн хайратай болобошье,
Аминһаа хайратайда бү бодо.
Эд суглуулһан хадаа аминай тулада мүн гээшэ,
Амин хадаа эдэй тулада бэшэ юм.

65.
Бусадай нюдэндэ үзэсхэлэн буса
Хахархай хубсаһа бү үмдэ.
Хүн бүхэн баһамжалха болоод,
Нохойшье хусажа уттаха.

66.
Эдэйнгээ хэмжүүртэй зохилдуулан,
Шэмэг хубсаһа һайн тэдые үмдэ.
Хубсаһан эзэнтэеэ хамта түрэлэн мэтэ
Хүндэ сог ба һүр жасалан оруулха.

67.
Тэрэшэлэн мориной хэрэгсэл: эмээл, хазаар,
Тэргэшье һайн нэгые эдлэ.
Мориной эзэнэй хүсэ шадалые
Морннойнь хэрэгсэлээршье мэдэхэ.

68.
Һанаһан газартаа түргэн хүрэжэ шадаха
Хоёр нэгэн һайн морн үргэлжэ бари.
Гэнтэ элдэб аюул,
Олзотой эдтэй ушархашье магадгүй.

69.
Зун, үбэл, хабар сагта зохилдуулһан
Гурбан һайн хубсаһые үргэлжэ байлга.
Гэнтэ хари газар,
Элдэб баясхалангай хуримда ошохо ябадал
гарахашье үе бии.

70.
Эдеэн ба хубсаһа хайрлажа,
Гутатар бү хадагала.
Тэрэ хадаа үлдөөшье һаа,
Нюужа буладаг хубн муутай хирээгэй зан мүн.

71.
Бэедэ лаб туһатай эдеэн, хубсаһые
Үнэтэй болобошье хэрэгнэ.
Эд бүхэнние тэбшэжэ,
Бэеые аминда адли сахиха хэрэгтэй.

72.
Эдеэн, умдан элбэг болобошье,
Нэн садатараа бү еди.
Эдимхэйнүүдэй олонхинь
Эдеэ шэнгээхээ болиһон үбшэнөөр зобогшод үзэгдэдэг.

73.
Эдеэн, умдан аманда амтатай болобошье,
Хэмжүүрһээ хэтэртэр бү эдлэ.
Үхэһэнэй хуримда ерэһэн гуйраншан мэтэ эдеэ һаа,
Хото доройтохо.

74.
Аминай шүтөөн болоһон хотые
Нюдэнһөө хайратайда бодо.
Һохор болобошье, үни удаан амидарха,
Хото доройтоо һаа, тэрээндэ адли бэшэ.

75.
Эдеэнэй урдахинень шэнгээнгүй,
Удаадахние хэзээшье бү эди.
Гэдэһээ үлдөөгөөд, эдеэ һаа,
Эдеэн бүхэн амтатай, зохихо болоно.

76.
Үбшэн үгы болохо, махабадаа тэгшэдхэхын тулада
Эдеэ эртэ эди.
Үдэшэ хэбтэхэ сагта эдеэ һаа,
Үбшэнние үүсхэдэг гэжэ мэргэд номнодог.

77.
Хэрбээ хэбтэхын сагта эдеэ һаа,
Үглөө эртэ эдеэ бү эди.
Хэбтэхэ, бодохо хоюулшандань эдеэ һаа,
Хороной дээрэ хоро эдиһэн мэтэ болохо.

78.
Тэрэшэлэн хэбтэхэ дээрээ эдиһэн байгаа һаа,
Үглөөгүүр эртэ бусалһан уһа уу.
Тэрэ хадаа
Хитадай улэдай заншал мүн.

79.
Удэшэ хэбтэхэ дээрээ эдеэлээгүй һаа,
Хойто удэрэй эхиндэ эдеэ эди.
Тэрэ хадаа шагжалнгуудай хаанай хойноһоо орогшо
Шрамануудай ёно мүн.

80.
Шүдөөр жажалан эдихэ эдеэнэй,
Жэмэсэй зүйлнүүдые хотоодыи хахад тэдые эди.
Хотоодын амһарые хоохон табиха гэшэ
Мэргэн эмшэнэй ёно мүн.

81.
Баян болобошье, амтатай эдеэн бүтэдые
Хүсэлэн бэдэржэ бү эди.
Тэрэ хадаа аман дотор үни удаан тогтон байхагүй тула
Хэрэг багатай мүн.

82.
Илангаяа шэхэр бурам эдеэ
Һайнда бү сэдьхэ.
Газарта нёлбохо шүлһэндэ
Шэхэр холнжо эдигдэдэгынь мүн.

83.
Саг үргэлжэ шүлһэн, нюһан тэдые
Эдеэн умдан мэтэ бү залги.
Үргэлжэ залгяа һаа, үдэр бүри шүлһэн, нюһаяа
Нэгэ-нэгэ угаалай һаба тэдые залгиха болоно.

84.
Өөрын бэе махабадта таарана гэжэ
Хилэнсэтэй холисолдоһон эдеэ бү эди.
Тэрэшье эдеэн тамын ороной тамдадаг гэртэ
Шара үһэнэй нүхэнөө шатаха болохо.

85.
Тэрэшэлэн үбшэнөөө халахада туһална гэжэ
Хилэнсэтэй холисолдоһон эдеэ бү эди.
Тэрэшье тамын орои хүрэхын сагта
Эдэгэхэгүй үбшэнгүүдые үүсхэхын эдеэн мүн.

86.
Мяхан ба өөхэнүүдые удэр, һүнэ бүхэндэ
Арьматан мэтэ бү эди.
Дары сагта бэеын хүсэ үүсхэбэшье,
Тэрэ хүнэй түргэн үтэлхэ үзэгдэдэг,

87.
Шэнгэн умданай зүйлнүүдые
Тулам дотор уһа юулэһэн мэтэ бү уутты.
Бэе намаг, зүлгэ-газарай үбһэн мэтэ дэлгэрбэшье,
Түргэн үтэлхэ.

88.
Илангаяа сай умдые
Тулам доторхи уһан мэтэ бү уутты.
Хотоодын галай эллшэ доройтохо,
Бэе түргэн хүгшэрхэ.

89.
Олдоһон бүхэнние хүгшэн нохой мэтэ,
Шэнжэлэлгүй бү эди.
Амтан ба шадалаараа зохилдохогүйе найруулаа һаа,
Эмшье хорон болохо.

90.
Олон зүйлэй эдеэе холижо,
Шэнжэлэнгүй бү эди.
Амтан ба шадалаараа зохилдохогүйе найруулаа һаа,
Эмшье хорон болохо.

91.
Эдеэнэй олонхинь
Ароан талханай зүйл ба буурсаг мэтые эди.
Олдоходоо бэлэн, үнөөршье оага,
Үбшэнгүүдые үүсхэхэгүй, бэедэ таарамжатай.

92.
Бэедэ зохихо эдеэнүүдые
Нэгэ хэдэн хоногоор һэлгүүлжэ эди.
Нэгэ зүйлэй эдеэс үни удаан шүтөө һаа.
Тэрээнһээ боложо, шэнгээхээ болиһоной үбшэн үүсхэхэ.

93.
Зарим үедэ тараг, айраг,
Тэдэнэй шүүһэнэй зүйлнүүдые багахан уу.
Тэрэшье бэедэ таараха,
Бэе сэдьхэлдэ хүнгэн байха.

94.
Хүйтэнэй охин ехэтэй үбдэлэй сагта.
Шэмэтэй эдеэнэй һайн тэдые шүтэ.
Махабод хёмороһон үбшэнгүүдэй олонхинь
Хүйтэнэй нүхэсэлһөө гарадаг.

95.
Удэр дунда эдеэндэ садаһанай һүүлдэ
Удэр бүри бү унта.
Тэрээнһээ үлүү—
Үгэ хэлсээ һаа, лаб амиды һуурһаниньь мүн.

96.
Ухаа мэдээгүй болгодог нойрто
Самаднин амитан мэтэ бү шүтэ.
Тэрэ хадаа үгы байһантай адли тула
Үгы гээшые амгалан гэжэ бодоһон мүн.

97.
Эдеэнэй бага шэнгэнэй хойно
Хүйтэнэй амисхаалые шанга бари.
Бэе шиираг болоод, үбшэндэ абтахагүй,
Амисхаалынь барагдалгүй, үни удаан амидарха.

98.
Эдеэн умдые шүтэнэй һүүлдэ
Багахан эргисэжэ яба.
Муу хин ба муу шуһан арилха,
Бэеын һудалнууд шударга болохо.

99.
Эргисэжэ ябаһанай хойно амархын тула
Уруугаа хаража, хөёр далые ээлжэлжэ,
гурмахан зуура хэбтэ.
Ологойн хин доошоо гаража,
Эдеэ умдан түргэн шэнгэхэ.

100.
Тоһолиг эдеэ эдеэ һаа,
Эдеэнэй ташуур дабһатай уһа гү,
али шинта гэжэ сай уу.
Урдахи эдеэн түргэн шэнгэхэ болоод,
Хойшохи өдеэндэ дуршал хаагдахагүй.

101.
Нэгэ аяга сай уухадаа,
Нэгэ шэмхэ дабһа хэжэ уу.
Эдеэн умдан түргэн шэнгэхэ,
Хотоодын үбшэн арилха.

102.
Баһа саг сагта халуун гэртэ гү,
Али банцда угаал хэхэ.
Хин ба бадган арилха,
Арһанай үнгэ тунгалаг болохо.

103.
Зарим үедэ ойн сэлгеэн,
Сэдьхэлдэ зохисотой сэсэглигые шүтэ.
Уйдхарай харанхы арилха,
Сэдьхэлдэ амгалан баясхалан дэлгэрхэ.

104.
Зарим үедэ-инаг нүхэдтэеэ хамта
Баясхалантай хөөрэлдөө хэгты.
Зүрхэнэй муу хин арилха,
Сэдьхэлые баясхалангай сог тэжээхэ.

105.
Хэрэгтүйгөөр.
Хари айл аймагые бү зай.
Хэрэгтүй ябаад зайгаа һаа,
Гудамжын дундуур хэсэһэн зольбо нохой мэтэ болохо.

106.
Бүхы шадал, оролдолгоороо
Гапсахан амгалан жаргаланние бү эрхилэ.
Амгаланние хэды шэнээн амсаһанай хэмжүүрэн
Тэды шэнээнээр буян барагдаха.

107.
Үзэг мэдэхэ һаа,
Эмэй шастарнуудта һайса һуралса.
Хайрата аминайнгаа
Үни удаан амидархыц аргануудые мэдэхэш.

108.
Хэрбээ үзэг мэдэхэгүй байгаа һаа,
Үбшэнүүдые үүсхэдэг шалтагаануудые асуу.
Эдеэнэй ябадалда бэеэ сахяа һаа,
Һангай гэрые суургаар бэхилэн мэтэ мүн.

109.
Үбшэнгүүдые үүсхэдэг эдеэн ябадалые
Сэдьхэлдэ зохисотой болобошье, һайн сээрлэ.
Аминда шунахайрһан дайсан
Үбшэн хадаа дээрэш буугаа һаа, юу үйлэдэхэ бэ?

110.
Энэ хадаа махабадта зохихогүй гэжэ
Алдаршаһан бүхэннешье тэбшэ.
Сээрлэнгүй өөрын дураар эдлэн эдлэжэ
үбшэн болоо һаа,
Гэмшээшье һаа, хожомдоһониньь мүн.

111.
Лаб олые үзэһэн
Эмшэнүүдтэй хөөрэлдэ.
Тэдэ өөрын үзэһэн,
Соносоһоние хэлэхэ байха.

112.
Урдань үбшэнэй зоболонгоор
Зобогшодтой хөөрэлдэ.
Өөрын үбдэһэн нүхэсэл,
Эдэгэһэн аргаяа хэлэхэ.

113.
Хэндэшье туһатай дом аргые соносоо һаа,
Сэдьхэлдээ хадагала.
Тэрэ өөртэ, бусадта—хэндэшье
Эм болохонь магадгүй.

114.
Хэрбээ үбшэндэ эзэлэгдээ һаа,
Олон хүнһөө асуу.
Үзэһэн мэдэһэн нэгэн
Тэрэнэй арга ёныe хэлэхэ.

115.
Баһа үбшэндэ эзэлэгдээ һаа.
Эмэй бурханда зальбарал таби.
Эмшэн үбшэние таниха,
Эдэгээхэ эмтэй ушарха болохо.

116.
Юрэ мэргэн эмшэнгүүдтэй
Аха дүү инаг болон оролдо.
Аймшагтай дайсан үбшэнэй ерээ һаа,
Эмшэнһээ бэшэ хэн абархаб.

117.
Саг бэ мүнөөнэй үе бүгэдэндэ
Үбшэнһөө харуул, мануул таби.
Аминай хулгайшан үбшэн мэтэ
Дайсан ба хулгайшаншье бии бэшэ.

118.
Али байһан өөрынгөө үбшэнние
Гэртэ ороһон хулгайшан мэтэ арилга.
Тэрэ хадаа саг үргэлжэ забһар бэдэрхэ тула
Мэсээр сохихоёо далайһан мэтэ гээшэ.

119.
Үбшэнэй зүйл алин байбашье,
Анхан бага сагтань хэшээжэ арилга.
Ойдо түгөөһэн ехэ галые
Анхан ошон байха үедэнь һүнөөтэ хэрэгтэй.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

(Эхинишь июлиин 30-ная августын 3, 6, 12, 13, 17, 19, 20, 24, 26, 31-нэй дугаарнуудта).

— Зай. Мүнөө манай урда хоёр гол зорилго табигдаад байна гэжэ хэлэхээр болобо. Нэгэдэхинь: Булад Гатаповые оложо, саг дары бариха хэрэгтэй. Хоёрдохинь: миниг hанахада, Базар Шарапов манай мүрдэлгэдэ юугээрээшьеб хабаатай хаш. Тэрэ үдэшэлэн Сангадиин гэрэй газаа болоhон юумэндэ зургаадахи hүн хабаадалсаа гээшэ гү гээд, саашаа бодохо бүреэ ходо hанадаг болоод байнаб. Тэрэ хүн нэгэн гээ haa Сангади, үгы haa. Базар байжа болохо. Сангадиие hэжэглэхээр бэшэ гээд hананаб. Тинхэдээ... Шараповай энэ хэрэгтэ хабаатай байhаниие лаблахын тулада сохэхэн хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Хүндэл байхань гээшэ ха. Сангадиин хэлэгшын зүйтэй hаань, Базар... тиимэ, тиимэ! Цыбаанай хосоролгодо лаб лэ хабаатай байна. Hанана гүт, Палан Гармаевич? Самат Гарифуллин юун гэжэ хэлээ hэн бэ? Унахадаа, хүн түлхиhэн шэнги байгаа гээ хамнай. Санжа Балданов Жаншаб Гомбоев хоёрой хэлэгшые hанагты. Хүл руунь сабшан hагад сохиhондол унаа гээ хамнай. Иигээд абахада Базар Шарапов лэ манай хэрэгтэ сэхэ хабаатай баймаар. Мүнөө дээрээ тэрэниие хараahаа алдахагүй хэрэгтэй. Тиимэhээ нэгэ аргаар алхам бүхэниень мэдэжэ байха ёнотойбди гээд hананаб.

— Тюу! Тиимэл haa муухай амитан гээшэ гү энэ Базар? Гайха гэлы ехэ! Иимэхэн ябахаhаань хойшо мэдэхэлби. Яаhан бузар юумэн гээшэб? Ой ухаандамни тааранагүй. Иван Степанович, би хуу ойлгоноб. Хэлээшьетнай дүүргэжэл hалахабди. Зай, бушуу ябаhуу.

Фуражкаяа толгой дээрээ табяад, Палан Гармаевич гаража ошобо. Сергеев стол дээрэхи саарhануудаа өөр руугаа татаад, ехэ анхаралтайгаар уншажа эхилбэ.

БАЯР ЖАМБАЛОВИЧ ЗАМБАЛАЕВ

Иван Степанович Сергеевтэй уулзажа, hая ерээд байхадань хөөрэлдэhэншье haa, совхозой парткомой секретарь Баяр Жамбалович Замбалаев эдэ үдэрнүүдтэ бүглэртэрөө сохиулhан хүндэл ябадаг байба. Залуу коммунистын, комсомолой комитедэй секретариин алуулшоод байхадань, хубиингаа харюусалгые ехэ элеэр мэдэрэн, партийн райкомой зүгhөө энэ хэрэгтэ хайшаа сэгнэлтэ үгтэхэ хаб гэжэ ходол бодожо ябадаг байба. Олон жэлэйнгээ дүй дүршэлдэ түшэглэн багсаамжалhанаарнь болоо haa, парторг эгээл ехээр хэhээгдэхэ ёнотой хүн болоно. Нийтэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулха тухай тогтоол партийн ЦК абаад байна ха юм. Энэ үедэ нимэ муухай юумэн болобо.

Өөрынгөө ажал ябуулга тухай Баяр Жамбалович эдэ үдэрнүүд соо ехэ наринаар бодожо үзэнэ. Тинхэдээ hанааень тэгшэлэн заhамаар ялас гэмэ жэшээ, баримтануудые ололжо ядахадаа, зосоонь ехэл үйтан, хүлгөөтэй болоходол гэнэ...

«Баяр Жамбалович, тэрэ Жаншабайда суглардаг хубүүдые hайнаар зандархаар болоо гэжэ hананаб. Комсомолой комитедэй заседанида урижа, нэгэ бага хөөрэлдөөд тараха hанаан бии».— гэжэ хорёод хоногой саана Цыбаанай хэлэхэдэ, «Бараг ааб даа. Тэдэшни бултадаа шахуу намартаа армида абтахаяа байhан зон ха юм. Мүнөө нэгэ жааха бүхиндаагаа гаргажа байгаа ааб даа».— гээд харюусаhанаа Баяр Жамбалович элеэр hанаба. Тингээдшье эдэ бүлэг хүбүүдые балай хараадаа абадаггүй байhанаа эгээл ехэ алдуумни гэжэ Замбалаев ойлгоно. Тиимэhээ hаяын сагhаа hайниие хүлеэгээгүй байhан хадаа ходол барагар, сухалтай ябана.

Бургаастайhаа уггай, эндээл совхозой парторг болотороо урагhан хадаа Баяр Жамбалович зоноо hайн мэдэхэб, юун болохоор бэ гэгээ гансата тодоруулха шадалтайб гэжэ өөрыгөө тоолодог hэн. Долоон жэл соо парторг ябахадаа, түрэл тосхонойгоо ажабайдалай зарим хажуунуудые хэзээ, хаана хараahаа алдажа эхилээ гээшэб? Хэзээ? Жаншаб Булад хоёрой комсомолой гэшүүд бэшэ байhан ушар парторгын зосоо иланганяа хүндүүлхэй шарха hэндэзнэ. Совхоздонь ажаллажа байhан залуу зониие интэрэзэ хараahаа алдаггүй хамнайб гэжэ дахин, дахин hанан. Замбалаев hанаа үнөөнлэ абталаг, hанаагаа зободог болоод байба.

Хуурайн дабаанай аманда ябатараа Баяр Жамбалович машинаяа байлгаад, руль дээрээ хоёр гараараа тулгалан, эсэhэн нюргаяа тэнийлгэбэ.

Дүшэ гаран наhан соогоо hургуулиин багшаар, завучаар, директорээр, партийн райкомой инструкторраар, парткомой секретаряар ажаллаа. Холодоо зониие хүмүүжүүлгэдэ хабаатай газарнуудта ажаллаhан хадаа ямаршье хүниие ойлгохо, туhалха, нүлөө үзүүлхэ шадалтайб гэжэ үнэн зүрхэнhөө этигэдэг байгаа.

Удын наран баруун тээшээ хэлтыд гээд, ааяма халуун агаарта арай шамай мэдэрмээр амисхаал бии болоод, машиныг нээлгэтэй сонхоор ороходол гэнэ. Ёhын тэдысэ үнэргэлдhэн сүглааануд, бэшэшье хэмжээ ябуулганууд Замбалаевай ухаанда, аргагүй hонороор hанагдан ерээд, Баяр Жамбалович дорохоо абажа hанаа алдаба.

«Үглөөдэртөө райком ошохо байна. Энэ ажалhаамни табигты гэхэб. hөөргөө hургуулияа бусана аабзаб. Юрын багшаар хүдэлхэб»,— гэжэ Замбалаев бодобо. Теэд hанааниинь багахаhаршье haa заhарбагүй. Тэрэл зуура партийн райкомой нэгдэхи секретарь Доржиевай үргэн нюур урдань үзэгдөөд, «яаhан hонёор хэлэнэбта, Замбалаев? hургуулида хүдэлхэ гэшэтнай юун гэжэ hананат? Бэлэн болоно гү? Хүмүүжүүлэгшэ ха юмта. Бодоод үзэгты. Үгы-ы. hургуулиин hурагшадые танда даалгахаар гү—бодожо үзэхэ хэрэгтэй» —гээд үгэ бүхэноө дэмжэhэндэл столой ялагар нюрууе бамбагар гарнуудаараа пас-пас байса альгадан хэлэхэдэл гэбэ.

Нээрээшье! Совхозой парторгын хүдэлмэри хэжэ бираагүй аад, үхибүүдые хүмүүжүүлгые хэр hайнаар хэхэ хабаатай баймаар бэ? «Ай даа! Яажашье ябанабиб даа? Гаргаhан алдуунуудаа өөрөол заhаха ёнотой болоно бэшэ гүб?» —гэжэ Замбалаев бодобо. Тиихэдээ харгыгаа алдаhан заяншандаг юугээшье ойлгохо, мэдэхэеэ болишоод ябахамни хүрөө болоо гэжэ тэрэ hанаад, нэгэ бага номгорбо хэбэртэй.

Машинаяа байраhаань хүдэлгөөд, hэгэлзын тала руу залан гаргахадаа, энэ муу муухай ушарhаа арбаад хоногоор урид болоhон хөөрэлдөөе Баяр Жамбалович элеэр hанаба...

...— Баяр Жамбалович, минии hанахада, тэрэ Базар Шарапов Булад, Жаншаб, Самат, Санжанудые улам саашань гааруулна гээшэ ха. «Хүмүүжүүлэгшэб гэжэ өөрыгөө hанана гүш? Haahaa!!! Шинии ехээр анхардаг болоhон тэдэ хубүүдшни шамайе үльти сохихо. hүүл дэнь hанахаш даа! Шинииш хүмүүжүүлгэ тэрэ даа, haahaa! hанахаш даа» — гэжэ байгаад тэрэ hая намда шашабал. Тэдэ үймарнуудые тухираа hаань, намайе сохихомнай гэжэ үбэштээрэлдэхэл зон гээшэ. Баяр Жамбалович, Жаншабай гар соо ехэл муу юумэн бүрилдэжэ, ургажа байна гээд hананаб. Партийна организациин тулhалаа haa, ехэл hайн байгаа. Иимэ hанамжаяа үшөө дахин дуулгахаяа hанаа hэм. Би гүйхэмни.. Субботник хэхэмнай. Спортивна талмайгаа нэгэ тээшэнь харуулха hанаатайбли. hайн hээшэнь ааб даа. hаа-hаа... Гүйхэмни. Баяртай».

Зосоонь юунэйшьеб хубилшаhые Замбалаев шүдэнэй үбшэ мэдэрhэндэл элеэр ойлгобо. Энээнэй hүүлэй үеынь амгалан, түсшэн байдалые эбдэхэ хараатай байгаашье hаань, Баяр Жамбалович голхорбогүй. Оршон тойронхиие ехэ хурсаар, ондоогоор хараhандал өөрыгөө hанаад, гайхаhан хөөртэй гомо толгойгоо аалиханаар hэжэрээд абана.

Замбалаев машинынгаа ябадал аалидхаад, ороohоной тоогой арада зогсожо байhан Базарые обёороод, машинаяа зогсообо. Тиихэдэнь тэрэнь хоройдо түшүүлдэтэй мотоциклаа хүршэгэнүүлээд, Үлзытэ тээшэ гүйлгэшэбэ. Ехээр гайхаhан харасаар парторг тэрэниие үдэшэбэ.

Урдахияа мэдэдэг haa, яаhан hайн байгаа гээшэб? Эгээл энэ агшан зуурада алдуу хэжэ ябаhанаа, Баяр Жамбалович хаанаhаа, мэдэхэ hэм? Хүшэй өөрэлдэхэ дурагүй байхадань, ингээд хойноhоонь дахахаяа аягүйрхөө юм аабза. Юрэл замаа үргэлжэлүүлээ ха юм.

МҮРДЭЛГЭ ҮРГЭЛЖЭЛhӨӨР

Иван Степанович Палан Гармаевич хоёр урда урдhаа харалсаад hууба. Ехэл удаан хөөрэлдөө хэбэртэй. Таhалга соонь дүүрэн тамхинай утаан тунажа, hая ороhон хүнэй нюдэ хордохооно, хамар, аман соо ороод, шороб үнэрынь хэзээдэшье hалахагүй юм шэнгеэр hанагдана. Жаншаб, Самат, Санжа болон бусад зониие дахинаа мушхөөд байхадань, энэ хэрэгээр урид тодоруулhан юумэниинь батадхагдаба хэбэртэй. Экспертизын элирүүлhэнэй ёноор хүндэ, хатуу юумээр, онсолходо, шэлээр тархи руунь сохиhонhоо боложо, Цыбаан Батуев наhа барааhан байба. Гадна наншалдаанай болоhон газарые hайнаар харахадань, Цыбаан, Жаншаб, Булад, Самат, Санжа, Сангадиин мүртэл адли бэшэ тад ондоо мүр Мария Цыреновна болон тэрэнэй туhалагшад олоо. Тэрэ мүр хэбтэжэ байhан Цыбаанай тархиин хажууда шиигтэй газар дээрэ ехэ элеэр харагдажа байгаа бшуу. Энэнэй тодорходо, Базар Шараповай гутал шалгаха, шэлэй хоолойдо олдоhон хургануудай сараатай гарыень сасуулха бодол Иван Степановичай, Палан Гармаевичай ухаанда гансата ороо. Зүгөөр тэдэнэрэй эльгээhэн хүбүүд Базарые олоогүй. Тиимэhээ Сергеев Шагдаров хоёр бодолгото болсшоод hууна бшуу. Тиигээдшье Буладай хоргодожо боломоор газарнуудые саг дары шалгаха түсэбтэй эдэ хоёр Хэжэнгэнээ үшөө хэдэн милиционернүүдэй ерэхые хүлеэнэ.

Гэнтэ газаа хэжэшьеб ханягаад, үүдэн тайлдаба.

— Палан, ороо болохо юм ааб даа,— гээд нилээн наhажаалшье haa, нилээн барагаар бэеэ абажа ябаhан эхэнэр үүдэндэ бии болоод, богоhо алхан оробо.

— Ороогты, ороогты, Булад эжы. Иван Степанович, энэ Булад Гатаповай эхэ. Хэрэгтэй гүт?

— Тиимэ. Хэрэгтэйб. Ори ганса хубүүемни ямар нэгэ эн арьяатан шэчнеэр агнаха, бэдэрхэеэ байна гүт? Цыбааниие алаhан хүниие олоторнай минии хубүүн хоргодоод, hүүлдэнь бэеэ тушааха hанаатай. Мүнөө баряа haa, одоол баярлаад, минии Буладаар эгээл муу хүниие хөөд, шорон түрмын ойор руу хаяна аабзат. Таанадhаа hайн юумэ хүлеэнэ бэшэб! Зүгөөр минии хубүүн зэмэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэеэ ерэзб.

— Тиигэбэл, хубүүншни хаана хоргодожо байнаб гэжэ Жиоземаа дуулгалши. Мүнөө бэеэ тушаагаа hаань, дээрэ байха. Алууршан бэшэ hаань, тиимэ байhаниинь тодоруулха, лаб болгон харуулха ёнотой зон гээшэлди,—гэжэ Палан Гармаевичай дуугархада, Жиоземa тэрээн руу хёлог гээд, Иван Степановичта хандан, хэн нэгэн таhа дүүрэнэ аа гү гэhэндэл яаралтайгаар, зөдүүсэн дуугаршана.

— Паланшье даа манай бүлэ тухай hайн юумэ хэлэхэ бэшэ. Миниг Буладые участково болоhон сагhаа хойшо муушалдаг. Зондо нимээр хандадаг хүниие юундэ энэ тушаалла барилдаг зомта? Миниг хубүүн зэмэгүй. Түрмэдэ яашье хааża болохогүй. Ямаршье зэмэгүй хүниие түрмэ түшэдэ хаяха болоо haa, юун болохо гээшэб?

— Нүхэр Гатапова!

— Тэрэ уймарай обогоор намайе бү нэрлэ! Буладаашье өөрынгөө нэрэдэ орууллха hанаатай байгааб. Обогни Намжилова юм.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Этигэл

МАЙДАРАЙ ХУРАЛ ХУРАБА

Жэмhэг нютагай «Балсан Хундублинг» гэжэ нэрэтэй шэнэ дасанда Майдарай хурал тэрсгэн хургадажа. Майдар бурхан эрьебэ.

— Энэ хурал ямар удхатайгаар хургданаб?—гэжэ өндэ Санкт-Петербургыг дасанай шэрээтэ, гэлэн сахилтай Данзан Хайбзан ламаhаа hураhамнай, тэрэ ингэжэ хэлээ hэн: «Майдарай эрьелгэ хадаа жэлэй зунай долоодохи hарын хоёрдохи хахадта оутээгдэдэг. Майдарта зорюулгдаhан хуралда үнгэрhэн Бурхан Багша Шигэмүнитэй дахинаа золгохо юрөөл табин хуралдаха ёнотой юм».

Наяхан бариглдажа эхилhэн «Балсан Хундублинг» дасан богонихэн саг соо бүтэжэ, Майдарай хурал хураха эрхэеэ олоо. Дасанай бариглга, шэмэглэлэгдэ нютагай зон арга шадалаараа оролдоо. Жэмhэг нютагай дасанай бариглгын, шэмэглэлгын ажалда эхилhээнь түгэстэнь хүрэтэр нейсионернүүд Михаил Дотторович Мытэенов Сэрэн Доржиевич Сыренов хоёр эсэн сусангүй хүдэлөө, уран гоё hиилэлгэ, шэмэглэлнүүдые баhал тэдэ хоёр бүтээгээ.

Залуу уран зураашад Геннадий Жижитов, Биктор Дамшаев, Ольга Ошорова гурбан дасанай доороhи, газаахние Будын шажанай ёно заншал бариматлhан зурагуудаар шэмэглээ. Харин Б. Бунаевай хүтэлбэрэн доро барилгашад Балданов, Зодбсев гэгшэд эндэ оролдосотойгоор хүдэлөө гэжэ хэлэлтэй.

Эртэ үглөөнhөө «Балсан Хундублинг» дасанай газаа нютагай, аймагай, сэншэлье нютагуудhаа ерэhэн хүнүүд олоор сугларжал, сугларжал байна. Дасан соо баhал хүн олон. Эндэ ламанар, хубарагууд харагдана. Hүзэгтэйшүүлэй анхаралда Данзан Хайбзан гэлэн ламахай Англиhаа ерэhэн Катрина Баастай бухы Буряад ороной дасангуудаар ябажа, суранзан, миндаhан дээрэ буулгаhан «Буддизм в Бурятии» гэhэн үнэтэтэ видеофильм дурадхаhан байна. Тус фильм олондо тон hайшаагдаа гэжэ суглараг шадай хөөрэлдөөнүүдhээ өөлгоо hэмди.

Энэл үдэрэй 11 сагта Жэмhэгэй дасанай нөөлгэ эхилжэ, дасанай ажалые эрхим hайнаар ударидаhан Д. Х. Даданов оролто үгэ хэлэхэдээ, тус дасанай удха зорилго тухай тогтоо. Мүн дасан барилгада арга шадалаараа мүнгөөршье, барилгын материалнуударшье туналhан хүнүүдые нэрлэбэ. Тэдээндэ баяр хүргэбэ.

Hүүлээрнь Саянай совхозой директор В. Р. Сыденов, Жэмhэгтэ түрэhэн, эндэ олон жэлдэ ажаhууhан Д. Г. Шаглаев дасанай нөөгдэhэн ушараар баясажа байhанаа мэдүүлээ.

Бүреэ бэшхүүрнүүдэй hүрөөтэй абяан гаража, арбаад ламанар үншалгаяа эхилбэ. Тувын Республикаhаа, Ахын аймагhаа, Түнхэнэй, аймагай Хойморой дасанhаа, бүри аяар холын Саха-Яхадай Нерюнгри хотодо нөөгдэhэн дасанhаа, Санкт-Петербург, Улаан-Үдэhөө морилhон ламанар хуралда хабаадалсаа.

Хойто үдэрынь хүра борсотойшье, байбал, эндэ олон хүн сугларжа гороолоо, дасан дотор орожо. Бурханда мүргөө.

Ногоон моритой Майдар бурханай сэнхиитэй тэргэ дээрээ залагдажа, дасанаа нара зүб эрьежэ захалхадань, бухы hүзэгшэд үдэшэлсэбэ, Майдарай мори тэргэ хоёрые М. Д. Мылзенов С. Д. Сыренов хоёр уран гөөр бүтээгээ юм гэжэ тэмдэглэе.

Д. УЛАНИ.

Түнхэнэй район.

Агнуури эрхилдэг, оро үсхэбэрилдэг эвенк угсаатанай түлөөлэгшэдэй динлэнхи олониинь Баунтын аймагай газар дээрэ ажаhуудаг. Эвенк угсаатан мэдээжэ шалгаганаар үндэhэн соёлоо, ёно заншалнуудаа хүгжөөхэ, өөрынгөө түрэл хэлэн дээрэ хөөрэлдэхэ аргагүй байhан гээшэ. Гэбэшье hүүлэй жэлнүүдэй туршада эрхэ байдал тад ондоо болоо.

Журналист Ц. Цыренжаповай буулгаhан зураг дээрэ Баунтын аймагай түлөөлэгшэд—эвенк угсаатан бэлиг шадабаряа харуулна.

«ДВС» ФИРМЭ

ЮГОСЛАВИДА БҮТЭЭГДЭhЭН УНТАЛГЫН ГАРНИТУРАНУУДЫЕ ХУДАЛДАН АБАХЫЕНЬ «ДВС» ФИРМЭ КЛИЕНТНҮҮДТЭЭ ДУРАДХАНА.

Нёдондо жэлдэ тус фирмэ дуратай бухы хүнүүдые hайн шанартай hонгиноор саг соонь хангаа hэн гээд республикымнай ажаhуугшад hанана ёнотой.

Дэлгүүр дээрэхиhээ хямда сэнтэй hонгино худалдажа абаха дуратай эмхи зургаануудhаа «ДВС» фирмэ захилнуудые абана.

Телефонууд: 6-19-21, 6-17-93.

БУРЯТИЯ
мүнөөдэрэй номерто

«Түхэреэн столой» дүн— 1 миллион 70 мянган. Хохидолдо орогшодто» — А. Куклинай статья.

«Уhанда орогшодые абарха гээшэ уhанда орогшодой өөhэдын хэрэг» — А. Намсараевагай корреспонденци.

«Буряад ороной ерээдүй Наранай элшэ хүсэнhөө»— Авторынь—А. Фадеева.

«Эдилгэ абалгые яажа урьхалхаб?» — А. Баранов («Новости РИА»).

Бэдэрэлгэнүүд. «Хуби заяаниинь гайхалтай hонин»— Г. Семеновой статья.

Танай гуйлтаар уулзалга. «Хонгёо бугаагуудые зүүгыт». Автор—Ю. Корицкая.

«Уласхоорондын, хоёрдохи»— Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай директор Д. Пурбуевтай үнөрэлдөөн.

Спорт

Түрүүшынхеэ хабаадабашье...

Шэхэ хатуу спортсменүүдэй Бүхэдэлхэйн зунай XVII нааданууд hаяхан Софи хотодо дүүрээ. Эдэ мүрысөөнүүдтэ Россин суглуулагдамал команда түрүүшынхеэ хабаадаа hэн. Манай штатнабэшэ корреспондент В. М. СЫДЕЕВ тус командын хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн, СССР-эй болон Россин Федерацийн габьяата тренер И. А. ЧЕРЧЕСТЭЙ хөөрэлдэбэ.

— Илья Абрамович, Россин суглуулагдамал команда тус мүрысөөнүүдтэ хэр амжалтатай гээшэб?

— Аяар 57 ороние түлөөлhэн 2 мянга шахуу спортсмен Бүхэдэлхэйн зунай XVII нааданууда хабаадаа. Мүнгэнэй дуталдаhанhаа боложо, манай командын бүридэл дутуу байгаа. Хүнгэн атледүүднай 6 алтан медальда хүртөө, теннисистнүүдэй команда бронзо медальнуудта, харин эхэнэр волейболистнуудай hуурида гараhан байнабди. Москвагай тамарагша Д. Григорьев аяар 5 алтан, 1 мүнгэн, 2 бронзо медальда хүртөө. Ёнотой шэн зориг харуулаал даа. Тиигэжэ бүхы дүнгүүдээр Россин суглуулагдамал команда 2-дохи hуурида гараба гээшэ.

— Барилдаашадай дунда Буряад ороной 4 түлөөлгшэ байгаа. Тэдээн тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгыт.

— Барилдаашадай командые hорихо, элсүүлхэ хэрэгтэ танай республикын тренер Сырен-Доржо Дашиевич Андрёнов намда ехэ туhа хүргөө. Эрхим тренер байхаhаа гална, бэрхэ массажист байба. Бүхыдөө танай хүбүүд, тус мүрысөөнүүдтэ ехэ амжалтатайгаар барилдаа. 2 хүбүүдтнай наадануудай чемпионууд болоо. Абида Ринчинов намайе ехэтэ гайхуулаа. Харахада, номгон, даруу зантай аад лэ, мүрысөөнэй үедэ таниигдахаар бэшэ болохо юм. Иранай бүхэ, дэлхэйн чемпион Кананитай шадамар бэрхээр, тон зүбөөр барилдажа, илалта туйлаа.

Командын капитан Андрей Захряпин тон ехэ амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэлтэй. 90 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ чемпион болохоhоо гадна, наадануудай «эгээн эрхим атлет» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө ошуу. Андрей Захряпин классическа барилдаанай мүрысөөнүүдтэ мүн хабаадалсаа. Эндэшье илалта туйлажа, үшөө нэгэ алтан медалльда хүртэбэ. Энэ ушар спортсменэй ёнотой шэн габьяае гэршэлээ.

Егор Аюшеев ханяажа байбашье, дүрэ буляалдалгын барилдаанай мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаа hэн. Тэрэ 5-дахи hуури эзэлээ. Хоёр үдэр соо амарха үедөө бэеэ эмшэлээд, классическа барилдаанда хабаадаха гэжэ шийдэбэ. Үсэд нэтэрүүгээр тулалдажа, Егор Аюшеев мүнгэн медальда хүртөө hэн. Энэ хадаа залуу, бэлигтэй спортсменэй амжалта гээшэ.

Россин командын түлөөлэгшэ Тамбов хотын барилдаашан Сергей Ладапов мүн 2 алтан медальда хүртөө hэн. Евгений Вяловта мүнгэн медаль барюулагдаа.

— Шэхэ хатуу спортсменүүдэй Бүхэдэлхэйн нааданууд тухай уншагшадтамнай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэхыетнай гуйнабди.

— Хэрбээ Олимпийн нааданууд дүрбэн жэл соо нэгэ удаа үнгэрдэг haa, шэхэ хатуушуулай нааданууд нэгэ жэл үнгэрhэнэй хойно үбэлдөөшье, зундаашье эмхидхэгдэдэг заншалтай юм. Иигээ Уласхоорондын Олимпийн комитет инвалидуудай уласхоорондын спортын федераци хөёр хамта шиидхэhэн байна.

— Тинхэдээ Ринчинов Захряпин хөёрнай Олимпийн нааданууудай чемпионуудтай адли зэргэтэй болоно гү?

— Инвалидуудай социальна талаhаа гүйсэд дүүрэн хамгаалагдаhан ороонуудта тиигэжэ тоологдодог. Харин манай ороондо инвалидуудай эрхэнүүд хаhагдадаг, тэдээндэ шухала анхарал хандуулагдадагүй. Инвалидуудай Бүхэдэлхэйн нааданууудай аяар 17 дахин үнгэрөөд байхада, манай ороной суглуулагдамал команда hаял түрүүшынхеэ сугларжа, ошожо шадаба ха юм. Мүрысөөнүүдтэ бэлдэхэ, hорихо таатай эрхэ байдалай үгышье haa, манай спортсменүүд, тренернүүд бухы хүсэл зоригоо элсүүлээ, оролдоо. Туhа хүргэhэнэйнь түлөө Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведтэ баяр хүргэнэб.

— Илья Абрамович, танай саашанхи хараа зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгыт.

— Россин Юстициин министерство hаяхан Россин инвалидуудай спортын федерацие бүридхэлдэ абаа hэн.

hаяхан үнгэрhэн тренернүүдэй зүблөөн дээрэ С-Д. Андренов шэхэ хатуушуулай дүрэ буляалдалтын барилдаанай Россин командын ахалагша тренерээр томилогдоо hэн.

— hүүлшын асуудал. Софида үнгэрhэн нааданууд тухай олондо мэдээсэл тараалгын хэрэгсэлнүүд хэр зэргэ дуулгажа, мэдээсэжэ байгаа гээшэб?

— Олон гүрэнүүдэй телевидени нааданууде харуулаа. Хоёр долоон хоногой туршада Болгариин радио, телевидени саг үргэлжэ репортажнуудые дамжуулжа байгаа. Гадна үдэр бүри тусхай бюллетеньнүүд хэблэгдэдэг hэн. Тэдээн соо спортсменүүд, тренернүүд, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулагшад тухай толорхой мэдээсэлнүүд үгтэдэг байгаа. Танай барилдааша хубүүд тухай мүн лэ бэшэгдээ hэн.

— hайнта даа. Ажалдатнай амжалта хүсэнэбди!

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэhэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Үдэ Каландаришвилиин үйлсэ 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

«Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемныи — 2-54-54, редакторай орлогшоноой — 2-68-08, 2-62-62, литературнаягата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76, hаhагууд: советдүүдэй үндэhэн соёлой эрдэмэй болон hургуулинуудай—2-60-21 (дааг шань), 2-57-63; олонниитын хүдэлмэриин ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91, корректорнүүдэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй — —2-35-95. Манай корреспондентнүүд: Агинскда — 3-42-19, Закаменскда —30-61.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери— —2-23-67 вахта—2 56-62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаhан хэмжээтэй
Индекс 50901. Хэhэг 6.389.
Стереотипта тушаагдаhан саг: 22.00.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдэ. Директорэйнь телефон: 2-40-45.
Мүн 69-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтапхай.